



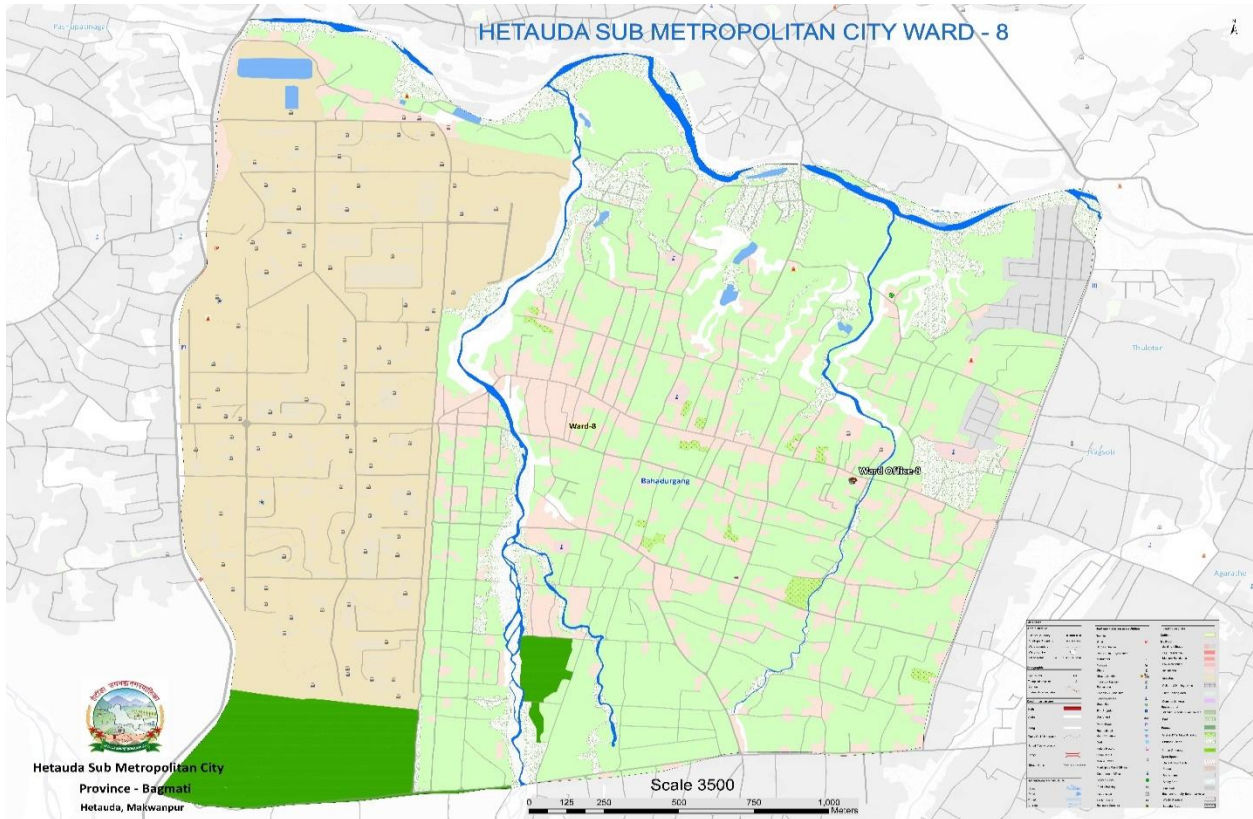
हेटौंडा उपमहानगरपालिका
द नं. वडा कार्यालय
कमाने, हेटौंडा
बागमती प्रदेश, नेपाल



बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा चरणको स्थिति पत्र Status Paper-2080



प्रकाशक:
हेटौंडा उपमहानगरपालिका
द नं. वडाको कार्यालय



हेटौंडा उपमहानगरपालिका ८ नं. वडाको नक्सा

पुस्तकको नाम:

हेटौंडा उपमहानगरपालिका ८ न.वडाको बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा चरणको स्थिति पत्र २०८०

प्रकाशक:

हेटौंडा उपमहानगरपालिका ८ न.वडा

सम्पादन सल्लाहकार

राम कृष्ण थापा, वडा अध्यक्ष

रिता सार्की : वडा सम्पर्क व्यक्ति

बिष्णु कुमारी लामिछाने : महिला बालबालिका तथा समावेशिकरण महाशाखा प्रमुख

भगवती रिमाल : वडा सचिव

लेखन तथा सम्पादन

बिष्णु प्रसाद चौबे ; बालमैत्री स्थानीय शासन तालिम राष्ट्रिय सहजकर्ता

सपना ढुङ्गाना : बालमैत्री स्थानीय शासन नगर सहजकर्ता

लेखन सहयोग

रोजिता दंगाल ; बालमैत्री स्थानीय शासन वडा सहजकर्ता, ८ नं. वडा

तयारी मिति: २०८०, चैत्र २४ गते

प्रकाशन मिति :



हेटौंडा उपमहानगरपालिका

८ नं. वडा कार्यालय

कमाने, हेटौंडा, मकवानपुर

बागमती प्रदेश, नेपाल



पत्र सङ्ख्या:

चलानी नं.:

मिति: २०८०/१२/२५

मेरो भनाई

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ र संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयद्वारा बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७८ तथा घोषणा कार्यविधि, २०७९ जारी भए पश्चात् यस ८ नं. वडाले मिति २०७९ मंसिर १८ गते बालमैत्री स्थानीय शासन नीतिगत रूपले अवलम्बन गरी यो अवधारणाको कार्यान्वयन गर्दै गैरविभेदीकरण, बालबालिकाको सर्वोत्तम हित, सर्वाङ्गीण विकास र अर्थपूर्ण सहभागिताको सिद्धान्तमा आधारित भई बालवचाउ, बालसंरक्षण, बालविकास र अर्थपूर्ण बालसहभागिता जस्ता बालअधिकारका सवाललाई स्थानीय तहको नीति, योजना संरचना, कार्य प्रक्रिया र व्यवहारमा संस्थागत गर्ने शासकीय पद्धति हो भन्ने मूल मर्म अनुसरण गरेका छौं। बालबालिकाको लागि संरक्षण, कर्तव्यपरायण, स्वतन्त्रता, समानता र न्याय सहितको सम्मानित जीवन बाँच्न आवश्यक आधारभूत अधिकारको सुनिश्चित भएको अवस्थालाई बालबालिकाले बालअधिकार पाएको अवस्था भन्न सकिन्छ। यिनै कुराहरूलाई ध्यानमा राखी बालबालिकाको अधिकारको संरक्षण र प्रवर्धन गर्दै बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा दिगोपनाका लागि कार्यान्वयन निर्देशिकामा उल्लेख भएका ५१ वटा सूचकमा टेकेर यस वडा कार्यालयले लगानी गर्दै आएको छ। सूचकको अन्तिम अवस्था मापन गर्दा ४६ वटा सूचक १०० प्रतिशत र बाँकी ५ वटा सूचक घोषणाको लागि आवश्यक न्युनतम प्रतिशत प्राप्त भएको छ। निर्देशिकामा उल्लेखित ५ वटा चरणका २८ वटा तहगत खुडकिला र ५१ वटा सूचकहरू पूरा गर्ने वडालाई बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा मान्य हुने व्यवस्था अनुरूप बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणाका लागि अवस्था के कस्तो छ सोको अन्तिम सूचक मापन गरी स्थिति पत्र २०८० को तर्जुमा र सार्वजनिकीकरण तथा प्रकाशन गरिएको छ।

यस प्रकाशनले ८ नं. वडा भित्र रहेका अवस्थाको बारेमा आवश्यक सूचना तथा तथ्याङ्क उपलब्ध गराई आगामी दिनमा वडामा बालमैत्री स्थानीय शासनको निरन्तर दिगोपनाको लागि अपनाउनु पर्ने नीति तथा कार्यक्रमको तर्जुमा गर्न सबै सरकारी तथा गैरसरकारी निकायलाई सहयोग पुग्नेछ भन्ने हामीले विश्वास लिएका छौं। साथै प्रकाशनमा भएका कमी कमजोरी औल्याईदिनु हुन र आगामी अद्यावधिक प्रकाशनका लागि सुझाव र सहयोग गरिदिनु हुन समेत सम्पूर्ण पाठकहरूमा अनुरोध गर्दछु।

यस पुस्तकको लेखन, सम्पादन तथा प्रकाशनमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्नु हुने र सूचना संकलन अद्यावधिक तथा सम्पादनमा सहयोग गर्नु हुने वडाका सेवा प्रदायक निकायहरू, बालमैत्री सम्पर्क व्यक्ति, वडा सचिव, बालमैत्री वडा सहजकर्ता सबै जनप्रतिनिधिहरू, बालमैत्री स्थानीय शासन तालिमका राष्ट्रिय सहजकर्ता, नगर तथा वडाका कर्मचारी साथीहरूलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु। प्रकाशनमा सूचना दिने स्वास्थ्य चौकी, वडा बालअधिकार समिति, नगरस्तरीय समितिहरू, वडा स्तरीय बालसमूह संजाल, विद्यालयहरू लगायत सम्पूर्ण प्रति कृतज्ञता प्रकट गर्दछु।

.....

राम कृष्ण थापा

वडा अध्यक्ष एवं अध्यक्ष,

बालमैत्री स्थानीय शासन वडा समिति

वडाको परिचय

२०७१ साल मंसिर १६ गतेको नेपाल सरकारको निर्णयबाट हेटौँडा उपमहानगरपालिका स्थापना भएको हो। नेपालको संविधान अनुसारको नयाँ संरचना अनुरूप मकवानपुर जिल्लाका एक मात्र उपमहानगरपालिका बागमति प्रदेशको राजधानीको रूपमा रहेको छ। यस उपमहानगरपालिकामा जम्मा १९ वटा वडाहरू छन्।

वडा नम्बर ८ को क्षेत्रफल ५.७६ वर्ग कि.मी. रहेको छ। यस वडाको पूर्वमा वडा नं. ७, पश्चिममा त्रिभुवन राजपथ (वडा नं. ९), उत्तरमा करी खोला (वडा नं. ४ र ५) दक्षिणमा वडा नं. १५ अवस्थित छ। यस वडा भित्र H.I.D. (Hetauda Industrial District) रहेको छ जसमा १९० भन्दा बढि उद्योगधन्दाहरू संचालनमा रहेको छन्।

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस उपमहानगरपालिकाको कूल जनसंख्या १,९३,५७६ (९५,६७८ पुरुष र ९७,८९८ महिला) रहेको छ। वडा नम्बर ८ मा घरधुरी तथ्याङ्क संकलन सर्वेक्षण, २०७९ अनुसार १८ वर्ष मुनिका बालबालिकाको जनसंख्या ३,२७४ रहेको छ जस्मा १,६९१ बालक र १,५८३ बालिका रहेका छन्।

१.२ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि तथा विशेषता

साविकको वडा नम्बर ८ नै अहिलेको ८ नम्बर वडा कायम रहेको यस वडाको मुख्य बस्तिहरूमा कमाने, बहादुरगन्ज, मैदाटोल, फारलाईन, कर्णावती, राजपानी, देवनगर, किरण चोक, ओमनगर, मनकामना टोल, कालिका टोल, नमूना मेनरोड, श्रृजना चोक र नवदुर्गा विकास टोल हुन भने उत्तरतिरबाट करी खोलाले सिमाना छुट्याएको छ। यस वडामा नेपालकै दोस्रो ठुलो औद्योगिक क्षेत्र रहेको छ।

१.३ प्रमुख व्यवसाय र रोजगारीको अवस्था

यस वडामा सेवा(नोकरीको क्षेत्रमा सबैभन्दा धेरै परिवारहरू आवद्ध रहेका छन् अर्थात ३५५ परिवार सेवा नोकरीमा छन् भने २३५ व्यापार(व्यवसायमा संलग्न छन्। कृषि र पशुपालन गर्नेहरू ७ प्रतिशत र ज्याला मजदुरी गर्नेहरू १६ प्रतिशत छन्। यस वडाबाट वैदेशिक रोजगारमा गएका व्यक्तिहरूको संख्या ७१० रहेको छ र ती मध्ये २५.२ प्रतिशत महिला छन्। उनीहरूबाट प्राप्त विप्रेषणबाट १४५ परिवारको जीविकोपार्जन धानिएको छ।

विकासका सम्भावना, अवसर, चुनौती र समस्याहरू

सम्भावना र अवसरहरू

- 👉 पूर्ण खोप, खुल्ला दिसा मुक्त, पूर्ण साक्षर भएको वडा ।
- 👉 विभिन्न कृषि समूहहरू मार्फत तरकारी तथा फलफूल खेती ।
- 👉 पशुपालन व्यवसाय संचालन ।
- 👉 वन जंगल वाट स्रोत साधनको प्रयोग ।
- 👉 मिश्रित समुदायको वाहुल्यता ।
- 👉 विकास निर्माणका कार्यमा समुदायको सक्रिय सहभागीता ।
- 👉 औद्योगिक क्षेत्रबाट विकास ।

चुनौतीहरू

- 👉 उपलब्ध साधन स्रोतको तुलनामा समुदायको विकास प्रतिको माग अत्याधिक (माग/आपूर्ति) ।
- 👉 जनसंख्याको आधारमा समतामूलक विकासको विस्तार ।
- 👉 स्थानीय स्तरमा रोजगारीको सृजना ।

- ☛ स्थानीय दक्ष जनशक्तिको आभावले बाहिरको जनशक्ति प्रयोग ।
- ☛ दक्ष जनशक्तिबाट जनतामा गुणस्तरीय सेवा प्रवाह ।
- ☛ कृषि उपजको बजारीकरण ।

बालमैत्री स्थानीय शासनको अवधारणा

बालमैत्री स्थानीय शासन बालअधिकार सम्बन्धी समग्र पक्ष (बालबचाउ, बालसंरक्षण, बालविकास र बाल सहभागिता) को प्रवर्धन गरी नेपालको संविधान बमोजिम स्थानीय तहमा सुशासन अभिवृद्धि गर्न ल्याइएको अवधारणा हो । नेपालको संविधानमा भएको बालअधिकार सम्बन्धी व्यवस्था, स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४, बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५, बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका २०७८, बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा कार्यविधि २०७९, बालअधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धि (CRC), १९८९, नेपालको पन्ध्रौँ आवधिक योजना (२०७६/७७—२०८०/८१) लगायत अन्य कानून, नीति तथा कार्यक्रमहरूले समेत बालअधिकारको समग्र पक्षलाई सम्बोधन गरेको छ। स्थानीय सरकारको रूपमा रहेका नगरपालिका र गाउँपालिका जनताको नजिकमा रहेर सेवा प्रवाह गर्ने निकायको रूपमा स्थापित भैसकेका छन् । यस सन्दर्भमा बालअधिकारको विषयलाई स्थानीय तहको शासन प्रकृया, समग्र कार्य पद्धति र प्रणालीमा अन्तर्भूत गर्दै निरन्तर कार्यान्वयनमा लैजान उपयुक्त देखिन्छ ।

बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका २०७८ मा उल्लेखित भए अनुसार बालमैत्री स्थानीय शासन भन्नाले गैरविभेदीकरण, बालबालिकाको सर्वोत्तम हित, सर्वाङ्गीण विकास र अर्थपूर्ण सहभागिताको सिद्धान्तमा आधारित भई बालबचाउ, बालसंरक्षण, बालविकास र अर्थपूर्ण बालसहभागिता जस्ता बालअधिकारका सवाललाई स्थानीय तहको नीति, योजना, संरचना र कार्यप्रक्रियामा संस्थागत गर्ने शासकीय पद्धतिलाई सम्झनुपर्दछ ।

कुनै पनि स्थानीय तहले बालबालिकाको आधारभूत अधिकार बालबचाउ, बालसंरक्षण, बालविकास र अर्थपूर्ण बालसहभागितालाई स्थानीय तहको नीति, संरचना र प्रणाली, कार्यप्रक्रिया र व्यवहारमा संस्थागत गर्ने गरी शासकीय पद्धतिको विकास गर्छ र बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका र कार्यान्वयन कार्यविधिहरूमा उल्लेखित सूचक तथा मापदण्ड निरन्तर पूरा गर्नका लागि प्रतिवद्धताका साथ कार्य गर्दछ भने उक्त स्थानीय तह\वडा बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त भएको सम्झनुपर्दछ । निर्देशिका र कार्यविधिहरूमा तोके बमोजिमको बालमैत्री स्थानीय शासनको सूचकहरूमा निरन्तर नतिजा प्राप्त गर्ने स्थानीय तह वडालाई बालमैत्री स्थानीययुक्त तह\वडाको रूपमा लिन सकिन्छ ।

बालमैत्री स्थानीय शासनका न्यूनतम सुचकहरु यस प्रकार रहेका छन्:

बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७८

अनुसूची ३

बालमैत्री स्थानीय शासनका न्यूनतम सूचकहरु

(दफा २१ संग सम्बन्धीत)

क्रस	सुचक	घोषणाको लागि आवश्यक प्रतिशत
क.	बालबचाउ	
१	गर्भवती महिलाहरुले कम्तिमा प्रसूति पूर्व ८ पटक र प्रसूति पश्चात आमा र नवजात शिशुको कम्तिमा ४ पटक स्वास्थ्य जाँच गराएको हुनेछन्।	९५%
२	गर्भवती महिलाले टिटानस विरुद्धको २ वटा खोप लगाएका हुनेछन्।	९५%
३	गर्भवती तथा सुत्केरी आमाहरुले आईरन चक्री खाएका हुनेछन्। (जम्मा २२५ वटा)	९५%
४	दक्ष स्वास्थ्यकर्मीबाट सुत्केरी गराईएका हुनेछन्।	८०%
५	६ महिनासम्मको शिशुलाई आमाले अनिवार्य रुपमा पुर्ण स्तनपान गराएका हुनेछन्।	८०%
६	छ महिला देखि पाँच वर्ष मुनिका सबै बालबालिकालाई वर्षको २ पटक भिटामिन ए क्याप्सुल खुवाईएको हुनेछ।	१००%
७	१५ देखि २३ महिना भित्रका प्रत्येक बालबालिकाले नेपाल सरकारले तोकेका सबै र पुर्ण खोप प्राप्त गरी पूर्ण खोपयुक्त घोषणा भएको हुनेछ।	१००%
८	एच्आईभी संक्रमित आमाबाट जन्मिएका सबै बालबालिकाले ARV prophylaxis पाएका हुनेछन्।	१००%
९	सबै घरपरिवारले आयोडिनयुक्त नुनको प्रयोग गरेका हुनेछन्।	१००%
१०	कमतौल, पुङ्को र ख्याउटेपन हुने पाँचवर्ष मुनिका बालबालिकाहरुको संख्यामा कमी आएको हुनेछ	८०%
११	अति कडा कुपोषण भएका बालबालिकाको संख्या शुन्य भएको हुनेछ।	१००%
१२	सबै घरधुरीमा आधारभुत तहको खानेपानीको सुविधा उपलब्ध भएको हुनेछ।	१००%
१३	चर्पी गएपछि, बालबालिकाको दिसा धोएपछि र खाना खानु/खुवाउनु अघि साबुन पानीले हात धुने परिपाटीको विकास भएको हुनेछ।	१००%
१४	प्रत्येक घरपरिवारले शौचालयको प्रयोग भएको तथा खुला दिसामुक्त घोषणा भएको हुनेछ।	१००%
ख.	बालसंरक्षण	
१५	५ वर्ष मुनिका सबै बालबालिकाको जन्म दर्ता भएको हुनेछ।	१००%
१६	निकृष्ट प्रकारको बालश्रम अन्त्य गर्दै प्रभावित बालबालिकाको पुनर्स्थापना भएको हुनेछ।	१००%
१७	स्थानीय तह बालविवाह मुक्त भएको हुनेछ।	१००%
१८	घरपरिवार, समुदाय, सार्वजनिक स्थान, विद्यालय, सामाजिक चाडपर्व, भेला (मा बालबालिका विरुद्ध हुने हिंसा, बेचबिखन, शोषण, बेवास्ता र दुर्व्यवहारमा कमी आएको हुनेछ।	८०%
१९	समुदायमा आधारित बाल संरक्षण प्रणाली स्थापित भई संचालनमा ल्याईएको हुनेछ।	१००%
२०	छाउपडि, कमलरी जस्ता सामाजिक कुप्रथा नरहेको हुनेछ।	९५%
२१	स्थानीय तह/समुदायले १४ वर्ष मुनिका असहाय बालबालिका को संरक्षण गर्न विशेष (भएका) व्यवस्था गरेका हुनेछन्।	१००%
२२	स्थानीय तहमा सडक बालबालिकाको संख्या शुन्य भएको हुनेछ। सडक बालबालिकालाई (बालगृ (भएकोमा)हमा राखी व्यवस्थापन भएको हुने	१००%

२३	स्थानीय तहमा रहेका विद्यालयहरूले बालबालिकालाई शारीरिक तथा मानसिक यातना दिने छैनन्	१००%
२४	कुलतमा लागेका बालबालिकाको लागि बाल सुधार गृहमा राख्ने व्यवस्था मिलाएको हुनेछन्	१००%
ग.	बालविकास	
२५	३ वर्ष देखि ४ वर्ष उमेर पुगेका सबै बालबालिका प्रारम्भिक बालविकास कक्षामा भर्ना भै टिकाउदर सतप्रतिशत रहेको हुनेछ (फरक क्षमता भएका बालबालिकाको हकमा विशेष व्यवस्था गर्नुपर्ने)	१००%
२६	५ देखि १४ वर्ष उमेर समुहका सतप्रतिशत बालबालिकाले आधारभुत शिक्षा (देखि कक्षा ८) (सम्मपरा गरेका हुनेछन् ।	१००%
२७	प्रत्येक विद्यालयमा खानेपानीको सुविधा सहित छात्रछात्राको लागि अलग अलग शौचालयको व्यवस्था भै यसको प्रयोग भएको हुनेछ ।	१००%
२८	सबै विद्यालयका पूर्वाधार कक्षा)कोठा, फर्निचर, खेलमैदान, खानेपानी धारा बालमैत्री (, अपाङ्गतामैत्री र सुरक्षित भएका हुनेछन् ।	१००%
२९	प्रत्येक विद्यालयमा अतिरिक्त कृयाकलाप सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन भएको हुनेछन्।	१००%
३०	सबै विद्यालयहरूले कुहिने र नकुहिने फोहोर अलग अलग बिसर्जन गर्ने व्यवस्था हुनेछन्।	१००%
घ.	बाल सहभागिता	
३१	स्थानीय तहमा समावेशी आधारमा बाल संजाल गठन भई क्रियाशिल न्युनतम वार्षिक ३ वटा) बैठक, ३ वटा कार्यक्रम संचालन रहेका हुनेछन् । (	९५%
३२	स्थानीय तहमा वस्ती वा टोल र विद्यालयहरूमा समावेशी आधारमा बाल क्लब गठन भै क्रियाशील न्युनतम वार्षिक ३ वटा बैठक), ३ वटा कार्यक्रम संचालन रहेका हुनेछन् । (	९५%
३३	५ कक्षा भन्दा माथि अध्ययन अध्यापन हुने विद्यालयका व्यवस्थापन समितिमा बालक्लबको प्रतिनिधित्व रहनेछ ।	१००%
३४	स्वास्थ्य व्यवस्थापन समितिमा बाल क्लब/संजालको प्रतिनिधित्व रहनेछ ।	१००%
३५	स्थानीय तहमा रहेका बालबालिका सम्बन्धी सरोकारका संरचना /समितिहरूमा १२ देखि १८ वर्षका बालबालिकाको संस्थागत सहभागिता सुनिश्चित गरिएको हुनेछ ।	९०%
३६	बालभेलाबाट माग भै आएका योजनाहरू स्थानीय तहको योजनामा समावेश भएका हुनेछन्।	१००%
ङ.	संस्थागत विकास	
३७	वडा नगरपालिका तहमा बालमैत्री स्थानीय शासन समितिहरू/गाउँ/गठन भै क्रियाशिल रहेका हुनेछन्।	१००%
३८	स्थानीय तहहरूले आफ्नो लागि बालमैत्री आचार संहिता र नीति नियम तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याएका हुनेछन्।	१००%
३९	गाउँपालिका/नगरपालिकामा कम्तिमा एक बाल उद्घान सहितको बालमैत्री सिकाई स्रोत केन्द्र संचालनमा रहेको हुनेछ ।	८०%
४०	बालबालिकाको वस्तुगत विवरण)प्रोफाइल (को आधारमा स्थानीय तहको विकास योजना र बालबालिकाको लागि लगानी योजना तर्जुमा भै कार्यान्वयन भएको हुनेछ ।	१००%
४१	स्थानीय तहको योजना तर्जुमा पूर्व वार्षिक रुपमा वडा र गाउँ /नगरपालिका तहमा बालभेला आयोजना गरी बालभेलाले प्राथमिकता तोकेको विषयलाई स्थानीय तहको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा समावेश गरिएको हुनेछन् ।	१००%
४२	स्थानीय तहमा बालबालिका सम्बन्धी स्थितिपत्र तयारी तथा प्रकाशन र अद्यावधिक भएको हुनेछ ।	१००%
४३	प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रहरूले स्थानिय तहले तोकेको न्युनतम मापदण्ड पुरा गरेका हुनेछन् ।	१००%
४४	विद्यालयले कक्षा ६ देखि १० सम्मका विद्यार्थीहरूको लागि बालमैत्री, वातावरणमैत्री र विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अतिरिक्त कक्षा संचालन गरेका हुनेछन् ।	१००%

४५	आधारभूत शिक्षा पश्चात विद्यालयका शिक्षाबाट वञ्चित भएका बालबालिकाहरूले जीवन उपयोगी शिक्षा व्यवसायिक तथा सीपमुलक तालिम (प्राप्त गरेका हुनेछन् ।	१००%
४६	स्थानीय तहमा रहेका प्रहरी चौकीहरूमा बालमैत्री कक्ष वा बालमैत्री सम्पर्क एकाई (कार्यालय) रहेको हुनेछ ।	१००%
४७	विद्यार्थी सवार हुने शैक्षिक संस्थाका सवारी साधनहरू स्थानीय तहले तोकेको न्युनतम मापदण्ड अनुसार बालमैत्री र अपाङ्गमैत्री हुनेछन् ।	१००%
४८	स्थानीय तहको प्रशासकीय कार्यालयमा स्तनपान कक्षको व्यवस्था भएको हुनेछ ।	१००%
४९	बसपार्क, सिनेमा हल, हाट बजार, खेल मैदान जस्ता सार्वजनिक स्थलहरूमा बालमैत्री शौचालय र खानेपानी धाराको व्यवस्था भएको हुनेछ ।	१००%
५०	स्थानीय तहको विपद् व्यवस्थापन योजनामा विपद्को समयमा बालबालिकाको आवश्यकता सम्बोधन गर्ने प्रावधान समावेश भएको हुनेछ ।	१००%
५१	विपद्को समयमा बालबालिका तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको विशेष सहयोगको लागि संस्थागत व्यवस्था भएको हुनेछ ।	१००%

बालबालिकाको परिभाषा तथा बालमैत्री स्थानीय शासनको आवश्यकता

विशेष किसिमको संरक्षण र स्याहार आवश्यक पर्ने साथै शारीरिक, मानसिक तथा संवेगात्मक र सामाजिक रूपमा पूर्ण नभई सकेको उमेर नै बालबालिकाको समूहमा पर्दछन् । बालअधिकार महासन्धी (CRC) तथा बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५मा उल्लेख भए बमोजिम नेपालको कानुन अनुसार जन्मेदेखि १८ वर्षसम्मको व्यक्तिलाई बालबालिका भनिएको छ ।

राज्यको शासकीय पद्धती र सेवा प्रवाहका सम्बन्धमा बालबालिकाका सवालहरू प्रत्याभूत गराउन तथा बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्धन गर्न सरकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रबाट विभिन्न कार्यक्रम संचालन भएका थिए र भैरहेका छन । यस्ता कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिदै बालअधिकारको संरक्षण गर्दै बालबालिकाको क्षेत्रमा लगानी सुनिश्चित गर्न बालमैत्री स्थानीय शासनको आवश्यकता छ । कानुनमा उल्लेख भए अनुसार बालबालिकाको हक अधिकार बालबालिकालाई दिलाउनका लागि, भविष्यमा सक्षम मानवीय स्रोत तथा सामाजिक र राजनीतिक क्षेत्रमा सफल नेतृत्वकर्ता तयार गर्नको लागि, शिक्षा, स्वास्थ्य लगायतको क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राखी लगानी गरी भविष्यमा राष्ट्रको आर्थिक विकासमा योगदान पुर्याउनको लागि र सहि समयमा उचित तरिकाले बालबालिकाको वृद्धि विकास सहित बालबालिकाको मस्तिष्कमा सकारात्मक प्रभाव पार्नको लागि सबै घरपरिवार, समुदाय, विद्यालय र समग्र स्थानीयतह तथा वडामा बालमैत्री स्थानीय शासन आवश्यक छ ।

बालमैत्री स्थानीय शासनको आवश्यकता:

- जनप्रतिनिधिहरूको काम कर्तव्य कार्यान्वयनमा टेवा पुर्याउन
- सेवाप्रदायकको कार्य दक्षता बढाउन
- सुदृढ, सक्षम, जवाफदेही स्थानीय शासन बनाउन
- बालबालिकाको आधारभूत अधिकारको संरक्षण र उनीहरूको विकासका लागि अनुकूल र बालमैत्री वातावरणको सिर्जना गर्न ।
- बालबालिका विरुद्ध हुने सबै प्रकारको शोषण, दुर्व्यवहार, जोखिम र भेदभावको अन्त्य गर्न र बालबालिकाहरूको जीवनस्तरमा सुधार गर्न ।
- बालबालिकाले आफ्ना लागि आफै योजना बनाउने परिपाटी स्थापित गर्न ।

- बालबालिकाहरूमा आत्मबल र विश्वासको विकास गराई वयस्कप्रति सम्मानको भावना जागृत गर्न ।
- बालबालिकाहरू आफ्नो अधिकार प्राप्त गरी कर्तव्यप्रति पनि जिम्मेवारी बोध गर्न ।
- बाल सञ्जालहरू मार्फत बाल सहभागिताको विकास गर्न ।
- बालबालिकाको उज्ज्वल भविष्य निर्माण गर्न ।
- परिवार र स्थानीय तहहरूमा बालबालिकाप्रति संवेदनशील भई लगानी गर्ने बानीको विकास गर्न ।
- बालबालिकाका इच्छा, चाहाना, सवाल र समस्याप्रति सरोकारवालालाई जिम्मेवार बनाउन ।
- बालबालिकालाई सुरक्षित रूपमा भविष्य निर्माण गर्ने वातावरण बनाउन ।
- निर्णय प्रक्रियामा बालबालिकाको अर्थपूर्ण सहभागिता गराई उनीहरूको आवाज सुनुवाई गर्न ।
- बाल सरोकारका विषयमा बालबालिकाले नेतृत्व लिने अवसर निर्माण गर्न ।
- आफ्ना सरोकारका विषयमा बालबालिकाले बोल्न पाउनु र उनीहरूले बोलेका कुराहरू निर्णयकर्तालाई बुझाउन सक्ने अवसरको सिर्जना गर्न ।
- बालबालिकालाई हेला, श्रमशोषण, दुर्व्यवहार, बेचबिखन जस्ता जोखिमहरूबाट संरक्षण गर्न ।
- देशका लागि सक्षम नागरिक तयार गर्दै समाजको अग्रगामी विकास गर्न ।

बालबालिका सम्बन्धी विद्यमान ऐन कानूनहरू

बालअधिकार सुनिश्चित हुने गरी सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरूबाट प्रवाह गरिने सेवा, निर्माण गरिने पूर्वाधार र संरचनालाई बालबालिकाको हित र आवश्यकता अनुकूल हुनेगरी तयार गर्न र सरकारी संरचनालाई जवाफदेहीपूर्ण बनाउन देहाय बमोजिमको कानूनी र नीतिगत व्यवस्था गरिएको छ :

क) नेपालको संविधान

नेपालको संविधानको मौलिक हक अन्तर्गत समानताको हक, बालबालिकाको हक र सामाजिक सुरक्षाको हकमा बालबालिका सम्बन्धी देहाय बमोजिमको प्रावधान रहेको छ ।

(१) समानताको हक (धारा १८) :

राज्यले नागरिकहरूका बिच कुनै भेदभाव नगर्ने तर सामाजिक वा सांस्कृतिक दृष्टिले पिछ्छडिएका बालबालिका लगायतका नागरिकको संरक्षण, सशक्तिकरण वा विकासका लागि कानून बमोजिम विशेष व्यवस्था गर्न सकिने प्रावधान समानताको हकमा रहेको छ ।

(२) बालबालिकाको हक (धारा ३९को उपधारा १० वटा) मा देहाय बमोजिमका प्रावधान रहेका छन् :

१. प्रत्येक बालबालिकालाई आफ्नो पहिचान सहित नामकरण र जन्मदर्ताको हक हुनेछ ।
२. प्रत्येक बालबालिकालाई परिवार तथा राज्यबाट शिक्षा, स्वास्थ्य, पालन पोषण, उचित स्याहार, खेलकूद, मनोरञ्जन तथा सर्वांगीण व्यक्तित्वविकासको हक हुनेछ ।
३. प्रत्येक बालबालिकालाई प्रारम्भिक बाल विकास तथा बालसहभागिताको हक हुनेछ ।
४. कुनै पनि बालबालिकालाई कलकारखाना, खानी वा यस्तै अन्यजोखिमपूर्ण काममा लगाउन पाइने छैन ।
५. कुनै पनि बालबालिकालाई बाल विवाह, गैरकानूनी ओसारपसार र अपहरण गर्न वा बन्धक राख्न पाइने छैन ।
६. कुनै पनि बालबालिकालाई सेना, प्रहरी वा सशस्त्र समूहमा भर्नावा प्रयोग गर्न वा सांस्कृतिक वा धार्मिक प्रचलनका नाममा कुनै पनि माध्यम वा प्रकारले दुर्व्यवहार, उपेक्षा वा शारीरिक, मानसिक, यौनजन्य वा अन्य कुनै प्रकारको शोषण गर्न वा अनुचित प्रयोग गर्न पाइने छैन ।

७. कुनै पनि बालबालिकालाई घर, विद्यालय वा अन्य जुनसुकै स्थानर अवस्थामा शारीरिक, मानसिक वा अन्य कुनै किसिमको यातना दिन पाइनेछैन ।

८. प्रत्येक बालबालिकालाई बाल अनुकूल न्यायको हक हुनेछ ।

९. असहाय, अनाथ, अपांगता भएका, द्वन्द्वपीडित, विस्थापित एवं जोखिममा रहेका बालबालिकालाई राज्यबाट विशेष संरक्षण र सुविधा पाउने हक हुनेछ ।

१०. उपधारा (४), (५), (६) र (७) विपरीतका कार्य कानून बमोजिमदण्डनीय हुनेछन् र त्यस्तो कार्यबाट पीडित बालबालिकालाई पीडकबाट कानून बमोजिम क्षतिपूर्ति पाउने हक हुनेछ ।

(३) सामाजिक सुरक्षाको हक (धारा ४३):

बालबालिकालाई कानून बमोजिम सामाजिक सुरक्षाको हक हुने प्रावधान रहेको छ ।

(४) राज्यका नीतिहरू (धारा ५१) :

श्रम र रोजगार सम्बन्धी नीति (झ)(३) मा बादश्रम लगायत श्रम शोषणका सबै रूपको अन्त्य गर्ने नीति रहेको छ । सामाजिक न्याय र समावेशीकरण सम्बन्धी नीति (ज) ४ मा बालबच्चाको पालन पोषण, परिवारको हेरचाह जस्ता काम र योगदानलाई आर्थिक रूपमा मूल्यांकन गर्ने नीति रहेको छ । साथै (ज) ५ मा बालबालिकाको सर्वोत्तम हितलाई प्राथमिक रूपमा ध्यान दिने नीति रहेको छ ।

(ख) स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ :

बालबालिकाको हक सम्बन्धी संवैधानिक व्यवस्था अनुसार स्थानीय तहलाई जिम्मेवार बनाउन स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ मा विभिन्न प्रावधानहरू रहेका छन् । यस ऐनले बालअधिकार प्रवर्द्धन गर्न ऐनको दफा ११(ज) बमोजिम प्रारम्भिक बाल शिक्षा तथा विद्यालय शिक्षा र अनौपचारिक शिक्षा सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजनाको निर्माण, कार्यान्वयन र नियमन गर्ने जिम्मेवारी सम्बन्धित गाउँ/नगरपालिकाको रहेको छ । शैक्षिक पूर्वाधार निर्माण र मर्मत सम्भार, आधारभूत तहको परीक्षा व्यवस्थापन, स्थानीय पुस्तकालय र वाचनालयको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन, माध्यमिक तहसम्मको शैक्षिक कार्यक्रमको समन्वय र नियमन गर्ने कार्य समेत गाउँ/नगरपालिकाको कार्यक्षेत्र भित्र पर्दछ । यसैगरी सोही दफाको खण्ड (झ) बमोजिम आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाई सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजनाको निर्माण, कार्यान्वयन र नियमन, आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको सञ्चालन र प्रवर्द्धन, स्वस्थ खानेपानी तथा खाद्य पदार्थको गुणस्तर र वायु तथा ध्वनिको प्रदुषण नियन्त्रण, सरसफाई सचेतनाको अभिवृद्धि र स्वास्थ्यजन्य फोहरमैलाको व्यवस्थापन समेत स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्रमा रहेको छ ।

ऐनको दफा १२ उपदफा २ खण्ड (१) को ग ले बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धन गरी बालमैत्री वडा घोषणा गर्ने जिम्मेवारी गाउँ/नगरपालिकाको वडालाई दिएको छ । बालउद्यानको व्यवस्था, प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र सञ्चालन र व्यवस्थापन, पुस्तकालय, वाचनालय, सामुदायिक सिकाई केन्द्र व्यवस्थापन, बालक्लब तथा बालसञ्चालको संचालन र व्यवस्थापन, वडातहको स्वास्थ्य केन्द्र तथा उपकेन्द्रको व्यवस्थापन, बालबालिकाहरूलाई बि.सि.जि., पोलियो, भिटामिन ए को व्यवस्था, पोषण कार्यक्रमको सञ्चालन, अन्तरविद्यालय तथा बालक्लब मार्फत खेलकुद कार्यक्रमको सञ्चालन, प्रचलित कानून बमोजिम घटना दर्ता सम्बन्धी जनचेतना कार्यहरू समेत वडाको जिम्मेवारीमा रहेका छन् । यस्तै महिला विरुद्धको हिंसा, छुवाछुत, दहेज तथा दाइजो, हलिया प्रथा, छाउपडी, कमलरी प्रथा, बालश्रम, मानव बेचबिखन, निरक्षरता जस्ता सामाजिक कुरीति र अन्धविश्वासको अन्त्य गर्ने, गराउने, सडक बालबालिकाको उद्धार र पुर्नस्थापना गर्ने गराउने, प्राङ्गारिक कृषि, सुरक्षित मातृत्व, विद्यार्थी भर्ना, पूर्ण खोप, खुला दिसामुक्त क्षेत्र, वातावरणमैत्री तथा बालमैत्री शासन जस्ता प्रवर्धनात्मक कार्यहरू गर्न, गराउने जिम्मेवारी समेत वडाको हुने प्रावधान रहेको छ ।

गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रका विषयमा स्थानीयस्तरको विकासका लागि आवधिक, वार्षिक, रणनीतिगत, विषय क्षेत्रगत, मध्यकालीन तथा दीर्घकालीन विकास योजना बनाउँदा नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको नीति, लक्ष्य, उद्देश्य, समयसीमा र प्रकृत्यासंग अनुकूल हुनेगरी गर्नुपर्ने र सबै प्रकृत्यामा बालबालिका लगायतका अन्तरसम्बन्धित विषयलाई समावेश गर्नुपर्ने व्यवस्था समेत यस ऐनले गरेको छ ।

(ग) बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५

प्रत्येक बालक जन्मेपछि निजको बाबु भए बाबुले, बाबु नभए आमाले र आमा पनि नभए परिवारका अन्य सदस्यले आफ्नो धर्म, संस्कृति र चलन अनुसार बालकको नाम राखिदिनु पर्ने र बालकको बाबु, आमा वा परिवारको कुनै सदस्य जीवित नरहेकोमा वा पत्ता नलागेकोमा बालकलाई पाल्ने व्यक्ति वा संस्थाले बालकको नाम राखिदिनु पर्ने व्यवस्था बालबालिका सम्बन्धी ऐन २०७५ ले गरेको छ । यसैगरी यस ऐनमा बाबु, आमाले आफ्नो परिवारको आर्थिक अवस्था अनुसार प्रत्येक बालकको पालन पोषण गर्नुका अतिरिक्त निजको शिक्षा, स्वास्थ्योपचार, खेलकुद तथा मनोरञ्जनका सुविधाहरूको व्यवस्था गर्नुपर्ने प्रावधान रहेको छ । उक्त ऐनले बालबालिकाको बाँच्न पाउने अधिकार, नाम, राष्ट्रियता र पहिचानको अधिकार, भेदभाव विरुद्धको अधिकार, बाबु आमासंग बस्ने र भेटघाट गर्ने अधिकार, संरक्षणको अधिकार, पोषण तथा स्वास्थ्यको अधिकार, खेलकुद, मनोरञ्जन तथा सांस्कृतिक अधिकार र शिक्षाको अधिकारलाई बालबालिकाको अधिकारको रूपमा सुनिश्चित गरेको छ । त्यसैगरी बालबालिकासंग सम्बन्धित विषय हेर्न बाल अदालतको गठन गर्ने व्यवस्था रहेको छ । बालअधिकारलाई सुनिश्चित गर्न सहयोग पुर्याउन केन्द्रिय बाल न्याय समिति र जिल्ला बाल न्याय समितिको व्यवस्था समेत रहेको छ । प्रदेश तथा स्थानीय तहमा बाल अधिकारको विषयलाई संस्थागत गर्न राष्ट्रिय बाल अधिकार परिषद, प्रदेश तथा स्थानीय तहको बाल अधिकार समितिको व्यवस्था समेत रहेको छ ।

(घ) मुलुकी देवानी संहिता ऐन, २०७४

प्रत्येक व्यक्तिले अन्य व्यक्तिको व्यक्तित्वलाई स्वीकार गर्नुपर्ने, कानूनको दृष्टिमा सबै नागरिक समान हुने, समान कानूनको प्रयोगमा भेदभाव गर्न नपाइने, कुनै पनि व्यक्तिको वैयक्तिक स्वतन्त्रता अपहरण गर्न नपाइने, प्रत्येक व्यक्ति जन्मनासाथ व्यक्तिको रूपमा मान्यता पाउने, प्रत्येक व्यक्तिले जन्मनासाथ नाम र थरको अधिकार हुने, आमा बाबुबाट मातृत्व र पितृत्वको निर्धारण हुने, कृतिम गर्भदानबाट जन्मिएको शिशुको पितृत्व बाबुको हुने, दम्पतिले छोराछोरीको जन्मदर्ता गर्नुपर्ने, प्रत्येक नाबालकको आमाबाबुले हेरचाह र स्याहार संभार गर्नुपर्ने, सम्बन्धी विच्छेद भएका दम्पतिले छोराछोरीको अधिकार कायमै रहने, नाबालकलाई श्रमिकको रूपमा काममा लगाउन नहुने, अशक्त छोराछोरीलाई विशेष हेरचाह गर्नुपर्ने, नाबालकको संरक्षक नभएर माथवर हुने, बालबालिकाको सर्वोत्तम हित हुने गरी धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री राख्नुपर्ने व्यवस्था ऐनमा रहेको छ ।

(ङ) बालश्रम (निषेध र नियमित) ऐन, २०५६

कसैले पनि बालकलाई ललाई, फकाइ वा झुक्काएर वा कुनै पनि प्रलोभनमा वा डर, त्रास वा दवावमा पारी वा अन्य कुनै तरिकाले निजको इच्छा विरुद्ध श्रमिकको रूपमा काममा लगाउनु हुँदैन भन्ने व्यहोरा ऐनको दफा ४ मा उल्लेख भएको छ । यसैगरी बालकलाई काममा लगाउदा दिनमा ६ घण्टा र एक सप्ताहमा ३६ घण्टा भन्दा बढि अतिरिक्त पारिश्रमिक दिइ वा नदिइ काममा लगाउनु हुँदैन भन्ने व्यहोरा दफा ९(२) मा रहेको छ । ऐनको दफा १० (१) ले प्रतिष्ठानले श्रमिकको रूपमा काम गर्ने बालकलाई लिङ्ग, वर्ण, धर्म वा जातजातीको आधारमा कुनै भेदभाव नगरी समान कामको लागि समान पारिश्रमिक र सुविधा दिनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । ऐनको दफा ११ ले कुनै पनि प्रतिष्ठानमा व्यवस्थापकले त्यहाँ काम गर्ने बालकको स्वास्थ्य र सुरक्षा सम्बन्धी व्यवस्था गर्नुपर्ने प्रावधान राखेको छ ।

(च) बाल अधिकार सम्बन्धी महासन्धि (CRC)

बालअधिकार महासन्धी १९८९ (नेपालले १४ सेप्टेम्बर १९९०मा अनुमोदन गरेको) ले बालअधिकारको सम्मान, संरक्षण र संवर्धन गर्न गैरविभेदिकरण (धारा २), सर्वोत्तम हित (धारा ३), सर्वाङ्गीण विकास (धारा ६), सहभागिता (धारा १२) को सिद्धान्तलाई अवलम्बन गरेको छ । ५४ वटा धारा रहेको यस महासन्धिमा धारा १ देखि ४० मा विभिन्न किसिमका बालअधिकारको व्यवस्था गरिएका छन् । धारा ४२ मा राष्ट्रिय वा अन्तराष्ट्रिय व्यवस्था मध्ये उत्कृष्टलाई कार्यान्वयन गर्न पाउने स्वतन्त्रता दिइएको छ । धारा ४२ मा बालअधिकारको विषयमा राज्यले बालबालिका र अभिभावकलाई जानकारी गराउनुपर्ने व्यवस्था छ । धारा ४३ देखि ५४ सम्म बालअधिकारको कार्यान्वयन, अनुगमन, मुल्यांकन तथा प्रतिवेदनको व्यवस्था गरिएको छ ।

(छ) पन्ध्रौं योजना (२०७६/७७-२०८१/८२)

पन्ध्रौं योजना (२०७६/७७-२०८१/८२) मा बालअधिकार सुनिश्चित भएको बालमैत्री समाजको सोचमा आधारित रही बालबालिका तथा किशोर किशोरीलाई सबै प्रकारको हिंसा, दुर्व्यवहार र शोषणबाट मुक्त गराउँदै उनीहरूको हक अधिकार संरक्षण तथा प्रवर्धन गरी राष्ट्र निर्माण गर्न सक्ने योग्य र सक्षम नागरिकको रूपमा विकास गर्ने लक्ष्य राखिएको छ । उक्त लक्ष्य प्राप्त गर्न बालबालिका तथा किशोर किशोरीको अधिकारको संरक्षण र प्रवर्धन गर्ने, बालबालिका तथा किशोर किशोरीमैत्री वातावरण सृजना गर्ने, बालबालिका तथा किशोर किशोरीविरुद्ध हुने शारीरिक मानसिक लगायत सबै प्रकारका हिंसा, विभेद, दुर्व्यवहार, शोषण र उपेक्षाको अन्त्य गर्ने उद्देश्य राखिएको छ ।

बालस्वास्थ्यमा सुधार गरी बालमृत्युदर घटाउने, बालबालिकाको मानसिक तथा शारीरिक विकासका लागि प्रारम्भिक बालविकासमा पहुँच, बालबालिका तथा किशोर किशोरी विरुद्ध हुने सबै प्रकारका हिंसाको अन्त्य गरी उनीहरूको जीवनलाई सुरक्षित बनाउने, असहाय, अनाथ, अपाङ्गता भएका, अशक्त तथा बेवारिसे बालबालिका तथा किशोर किशोरलाई राज्यबाट संरक्षण र सम्बर्धन गर्ने, विभिन्न माध्यमबाट बालबालिकालाई सामाजिक जीवनमा सहभागी हुने वातावरण सृजना गर्ने, राज्यले सबै प्रकारको बालश्रमको अन्त्य गर्न आवश्यक व्यवस्था गर्ने, बालबालिकाको पहुँचयुक्त पूर्वाधारको निर्माण गरी बालमैत्री वातावरण सृजना गर्ने र विद्यमान बालगृहको संस्थागत आवसीय संरक्षणलाई निरुत्साहित तथा निसंस्थाकरण गर्दै अन्तिम विकल्पको रूपमा मात्र संरक्षण गर्ने गरी अन्य बैकल्पिक हेरचाहलाई प्रवर्धन गर्ने रणनीति पन्ध्रौं योजनामा उल्लेख गरिएको छ ।

(ज) दिगो विकास लक्ष्य

संयुक्त राष्ट्रसंघको पहलमा सन् २०३० सम्म प्राप्त गर्ने गरी तयार गरिएको विश्वव्यापी लक्ष्यहरू नै दिगो विकासका लक्ष्यहरू हुन् । जसमा १७ वटा मूल लक्ष्य तथा १६९ परिमाणत्मक लक्ष्यहरू तोकिएका छन् । दिगो विकासका कूल १७ लक्ष्यहरू मध्ये १, २, ३, ४, ५, ६, ९, ११, १६ र १७ गरी १० वटा लक्ष्यहरू बालबालिका र महिला संग सम्बन्धित रहेका छन् । जसमध्ये लक्ष्य ४: सबैका लागि समावेशी र गुणस्तीय शिक्षा सुनिश्चित गर्ने, लक्ष्य ५: लैङ्गिक समानता हासिल गर्ने र किशोरीहरूको सशक्तीकरण गर्ने, लक्ष्य ६: सबैका लागि खानेपानी तथा सरसफाइको उपलब्धता गर्ने, लक्ष्य ९: बलियो पूर्वाधार निर्माण गर्ने र दिगो औद्योगिकीकरणको प्रवर्धन गर्ने, लक्ष्य ११: नगरहरू र मानववस्तीहरूलाई समावेशी, सुरक्षित र दिगो बनाउने, लक्ष्य १६: समावेशी समाजको प्रवर्धन गर्ने र सबैलाई न्यायमा पहुँच प्रदान गर्ने, र लक्ष्य १७: कार्यान्वयन प्रक्रिया मजबुत बनाउने र साझेदारीलाई पुनर्जीवन दिने लक्ष्यहरू बालबालिकाको सर्वाङ्गीण विकासको लागि आवश्यक पर्ने सेवा सुविधा उपलब्ध गराउने, पूर्वाधार विकास गर्ने, निर्मित पूर्वाधार दिगो बनाउने र सरकारी, गैरसरकारी तथा निजी क्षेत्र र विकास साझेदारको संलग्नतामा लक्ष्य पूरा गर्ने विषय रहेका छन् ।

सन् २०३० सम्ममा न्यायपूर्ण तथा समृद्ध मुलुक बनाउने परिकल्पना साथ नेपालको दिगो विकास लक्ष्यहरू तयार भई स्वीकृत भइसकेको छ । राज्यको पुनर्संरचना पश्चात आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षा, प्राथमिक स्वास्थ्य उपचार, पिउने पानीको आपूर्ति

र सरसफाई, कृषि, आधारभूत पूर्वाधारहरू, सामाजिक सुरक्षा र विपद् व्यवस्थापनका विषयहरू स्थानीय तहको क्षेत्राधिकारका विषय बनेका छन् । जुन विषयहरू दिगो विकास लक्ष्यसंग प्रत्यक्ष सम्बन्धित रहेका छन् ।

अन्य प्रयासहरू

बालअधिकारका क्षेत्रमा राष्ट्रिय, क्षेत्रीय र अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा भएका प्रयासहरू मध्ये नेपालले अवलम्बन गरेका केही प्रमुख प्रयासहरू देहाय बमोजिम छन् :

- (१) महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन सम्बन्धी महासन्धि (Convention of the Elimination of all Forms of Discrimination against Women-CEDAW), १९७९ को अनुमोदन ।
- (२) सशस्त्र द्वन्द्वमा बालबालिकाको प्रयोग, बालबालिकाको बेचबिखन, वा वेश्यावृत्ति र अश्लिल चित्रण विरुद्ध बाल अधिकार सम्बन्धी महासन्धिको इच्छाधीन आलेख २००० को पक्ष राष्ट्र ।
- (३) दक्षिण एशियामा बाल कल्याण प्रवर्धनको लागि क्षेत्रीय व्यवस्था सम्बन्धी सार्क महासन्धि २००२ को पक्ष राष्ट्र ।
- (४) वेश्यावृत्तिको लागि महिला तथा बालबालिकाको जीउ मारने बेच्ने काम रोकथाम गर्ने र सो विरुद्ध संघर्ष गर्ने सम्बन्धमा व्यवस्था भएको सार्क महासन्धि २००२ को पक्ष राष्ट्र ।
- (५) बाल न्याय (कार्यविधि) नियमावली, २०६३ तर्जुमा ।
- (६) अन्तरदेशीय धर्मपुत्र धर्मपुत्री सम्बन्धी हेग महासन्धिमा हस्ताक्षर
- (७) शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या, श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा, महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय लगायतका विषयगत मन्त्रालयले बालबालिकाका सवालहरूलाई क्षेत्रगत योजना र कार्यक्रममा समावेश गर्दै आएको ।
- (८) सरकारी तथा गैरसरकारी निकायसंगको समन्वयमा स्थानीय तहले बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै आएको ।

हेटौंडा उपमहानगरपालिकाले बालबालिका सम्बन्धी गरेका नीतिगत व्यवस्थाहरू

१. बालअधिकार संरक्षण नीति, २०७९
२. बालसमूह, बाल समूह सञ्जाल गठन तथा सहजीकरण निर्देशिका, २०७६ र पहिलो संशोधन २०७९
३. बालकोष स्थापना र संचालन कार्यविधि, २०७९
४. बालमैत्री स्थानीय शासन सहजकर्ता नियुक्ति सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७
५. प्रारम्भिक बालशिक्षा केन्द्र एवम् शिशु विकास केन्द्र व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८०
६. विद्यालय बस संचालन निर्देशिका, २०८०
७. विपत्त व्यवस्थापन कोष संचालन कार्यविधि, २०७९
८. बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७७

बालमैत्री स्थानीय शासनका अवसर, चुनौती र समस्याहरू

बालअधिकार महासन्धिको अनुमोदनले बालबालिकाहरू प्रति राज्यलाई जवाफदेही बनाएको र यसै प्रति लक्षित भई नेपाल सरकारले बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका र कार्यविधिहरू तयार गर्नु आफैमा एउटा अवसरको रूपमा रहेको छ । बालअधिकारको विषयलाई स्थानीय तह, वडाको समग्र कार्यपद्धति र प्रणालीमा अन्तरिकीकरण गर्दै कार्यान्वयन गर्न गरेको निर्देशन बमोजिम बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणालाई निरन्तर दिगोपनाको लक्ष्यका साथ अगाडी बढाइएको हो । हेटौंडा

उपमहानगरपालिका ८ नं. वडालाई बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा गर्न यस वडाले बालबालिकाका लागि पञ्चवर्षीय (आवधिक) लगानी योजना तयार गरी पारित समेत गरिसकेको छ । बालबालिकाको क्षेत्रमा बजेट विनियोजन भएको छ । यस वडामा कार्यान्वयनको चरण देखि नै स्वास्थ्य संस्था, विद्यालय तथा सेवाप्रदायकहरूले बालबालिकाको क्षेत्रमा गरेको महत्वपूर्ण योगदानका कारण हाल बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणाका लागि पुरा गर्नुपर्ने अधिकांस सूचकमा तोके बमोजिमको नतिजा प्राप्त भइसकेको छ । बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणाको लागि अवसर र सम्भावहरू यस प्रकार रहेका छन् ।

१. वडा भित्रका सरोकारवालाहरूलाई बालमैत्री स्थानीय शासन दिगोपना सम्बन्धी विभिन्न अभिमुखीकरण, अन्तरक्रिया, बैठक, घरभेट गरिनु ।
२. संस्थागत रूपमा बालमैत्री सम्पर्क व्यक्ति तोकिनु ।
३. एक जना बालमैत्री सहजकर्ता कर्मचारीको नियमितता हुनु ।
४. बालसमूह एवं बालसंजालहरू गठन हुनु ।
५. स्वास्थ्य संस्था, विद्यालय, स्थानीय संघसंस्था लगायतको सकारात्मक सहयोग रहनु ।
६. वडा जनप्रतिनिधिको रुची, नेतृत्व कुशल हुनु ।
७. नगरपालिकाद्वारा अनुगमन, नियन्त्रण, सन्तुलनमा भूमिका हुनु

हेटौडा उपमहानगरपालिकाको ८ नं. वडामा बालवस्तुगत विवरण अनुसार घरघुरी २,४५२, जनसंख्या ११,४८३ देखिएको छ । जसमध्ये महिला ५,७५८ र पुरुष ५,७२५ जना छन् । १८ वर्ष सम्म उमेरका बालबालिकाको संख्या ३,२७४ जना रहेका छन् । जसमध्ये बालक १,६९१ र बालिका १,५८३ जना छन् ।

(क) उमेर समुहको आधारमा जनसंख्या:

उमेर समुह	पुरुष	महिला	जम्मा
५ वर्ष मुनिका बालबालिका	४६८	३८३	८५१
६ देखि १० वर्ष सम्मका बालबालिका	५१०	४३३	९४३
११ देखि १८ वर्ष सम्मका बालबालिका	७१३	७६७	१४८०
१९ देखि २५	७१३	८१०	१५२३
२६ देखि ३०	५५०	६११	११६१
३१ देखि ४०	१०९०	१११८	२२०८
४१ देखि ५०	७१५	६४३	१३५८
५१ देखि ६०	४६९	५०४	९७३
६१ देखि ७०	३१५	२८३	५९८
७१ देखि ८०	१२१	१३६	२५७
जम्मा जनसंख्या	५६६४	५६८८	११३५२

स्रोत : घरघुरी सर्वेक्षण २०८०

बालअधिकार र बालबालिकाको अवस्था

बाँच्न पाउने अधिकार : बाँच्न पाउनु बालबालिकाको जन्मसिद्ध अधिकार हो । गर्भमा रहेदेखि नै सुरक्षित हुनका लागि गर्भवती महिलाको विशेष स्याहार लगायत बालबालिकाको सुरक्षित रूपमा जन्म हुनुपर्दछ । जन्मे पछि पौष्टिक आहार र आवास, स्वस्थ वातावरण, सफा पानी, खोप, स्वास्थ्य स्याहार तथा प्राथमिक उपचार लगायतका आधारभूत कुराको व्यवस्था हुनुपर्दछ । बाँच्न पाउने अधिकार अन्तर्गतका मुख्य विषयहरू बुँदागत रूपमा उल्लेख गरिएको छः

- जन्मन पाउने, गर्भवती महिलाको विशेष स्याहार
- गाँस, बास र कपास
- पौष्टिक आहार र स्वास्थ्य स्याहार
- आमा बाबुको माया ममता
- स्वस्थ वातावरण र प्राथमिक उपचार

बालबचाउका सूचक प्राप्तीको लागि गरिएका कार्यहरू:

बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणाको लागि बालबचाउ अन्तर्गत १४ ओटा सुचकहरू निरन्तर पुरा गर्नुपर्ने हुन्छ । बालबचाउका सुचकहरू पुरा गर्नको लागि कमाने स्वास्थ्य संस्था र वडा कार्यालयद्वारा गरिएका कार्यहरू यस प्रकार छः

१. खुल्ला दिसा मुक्तक्षेत्र घोषणाको दिगोपना
२. पूर्णखोप वडा घोषणा र घोषणाको सुनिश्चिता अध्यावधिक
३. सुत्केरी आमा तथा बालबालिकाको लागि पोषण सामग्री वितरण , नियमित रूपमा तौल
४. हजार दिनका आमा र आमा समूहहरूलाई पूर्ण स्तनपान, सुरक्षित मातृत्व, पोषण, सरसफाई लगायतको विषयमा निरन्तर सचेतना र परामर्श
५. राष्ट्रिय कार्यक्रम अन्तर्गत ५ वर्ष मुनिका बालबालिकालाई भिटामिन ए तथा जुकाको औषधि खुवाउनुको साथै नियमित वृद्धि अनुगमन गर्ने गरिएको ।
६. खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता संस्थाद्वारा घरघुरीमा खानेपानी धारा वितरण भएको (आधारभूत तहको खानेपानी सुविधा सबै घरपरिवारमा उपलब्ध भएको)
७. विद्यालय,समुदाय तथा बालसमूहका सदस्यहरूलाई साबुन पानीले हात धुने परिपाटी, शुद्ध पिउने पानी र सरसफाई सम्बन्धी सचेतना दिएको ।
- ८.स्वास्थ्य व्यवस्थापन समिति म.स्वा.स्वयमसेविका र स्वास्थ्यकर्मी बिच बाल बचाउका सुचक प्राप्तीको लागि छलफल
- ९.गर्भवती, सुत्केरी आमा महिला स्वास्थ्य स्वयमसेविका बिच अन्तरक्रिया
- १०.विद्यालय मा प्रजनन स्वास्थ्य शिक्षा
- ११ आयोडीनयुक्त नून प्रयोग वारे सचेतना
- १२ महिला स्वास्थ्य स्वयमसेविकाद्वारा घरदैलो गरी शौचालयको प्रयोग, खानेपानीको व्यवस्था, साबुनपानीले हातधुने आनीबानी परिवर्तन सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन
- १३ जनप्रतिनिधिद्वारा संस्थागत सुत्केरी भएको आमाालाई पोषण सामग्री वितरण
१४. समय समयमा स्वास्थ्य शिविरको आयोजना
१५. विद्यालयमा आनीबानी तथा मौसमी रोगव्याधीवारे सचेतना
- १६.समुदाय विद्यालयमा माक्स ,पन्जा वितरण
१७. संस्थागत विद्यालयमा रहेका बालसमूहमा सेनेटरी प्याड वितरण
- १८ बालबालिकालाई निशुल्क स्वास्थ्य विमा

बालबचाउका सुचकको हालको अवस्था (स्रोत: HMIS-२०८० र घरघुरी सर्वेक्षण २०७९)

क्र. स.	सुचक	आधार वर्षको अवस्था (०७९/८०)	हालको अवस्था (२०८०/१ २/२१ सम्म)	घोषणाको लागि आवश्यक प्रतिशत	सुचकको व्याख्या
१	गर्भवती महिलाहरुले कम्तिमा प्रसूति पूर्व ८ पटक र प्रसूति पश्चात आमा र नवजात शिशुको कम्तिमा ४ पटक स्वास्थ्य जाँच गराएको हुनुपर्ने		१००%	९५%	१७२ जना गर्भवती मध्ये समय अनुसार सबैले जाँच गराएका छन् । सुत्केरी आमा सहित ११३ जना नवजात शिशु सबैले जाँच गराएका छन्।
२	गर्भवती महिलाले टिटानस विरुद्धको २ वटा खोप लगाएका हुनेछन् ।		१००%	९५%	१७२ जना गर्भवती मध्ये समय पुगेका सबै जनाले टिडी विरुद्धको खोप लगाएका छन्।
३	गर्भवती तथा सुत्केरी आमाहरुले आईरन चक्री (जम्मा २२५ वटा) खाएका हुनेछन् ।		१००%	९५%	११३ जना सुत्केरी सबैले २२५ वटा आइरन चक्री खाएका छन् र १७२ जना गर्भवतीले नियमित खादै छन्।
४	दक्ष स्वास्थ्यकर्मीबाट सुत्केरी गराईएका हुनेछन् ।		१००%	८०%	११३ जना गर्भवती सबै स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी भएका छन्।
५	६ महिनासम्मको शिशुलाई आमाले अनिवार्य रूपमा पूर्ण स्तनपान गराएका हुनेछन् ।		९९%	८०%	११३ जना शिशु मध्ये १०३ जना शिशुले पूर्ण स्तनपान पाएका छन्। १० जनाले पाएका छैनन्।
६	छ महिना देखि पाँच वर्ष मुनिका सबै बालबालिकालाई वर्षको २ पटक भिटामिन ए क्याप्सुल खुवाईएको हुनेछ।		१००%	१००%	६ महिना देखि ५ वर्ष मुनिका १२८४ जना सबै बालबालिका ले वर्षको २ पटक भिटामिन ए क्याप्सुल खाएका छन्।
७	१५ देखि २३ महिना भित्रका प्रत्येक बालबालिकाले नेपाल सरकारले तोकेका सबै र पूर्ण खोप प्राप्त गरी पूर्ण खोपयुक्त घोषणा भएको हुनेछ।		१००%	१००%	१५ देखि २३ महिना भित्रका सबै ८३ जना बालबालिकाले नेपाल सरकारले तोकेका सबै र पूर्ण खोप प्राप्त गरी पूर्णखोपयुक्त वडा घोषणा भएको छ।

८	एचआईभी संक्रमित आमाबाट जन्मिएका सबै बालबालिकाले ARV prophylaxis पाएका हुनेछन् ।		१००%	१००%	एचआईभी संक्रमित बालबालिका नभएको ।
९	सबै घरपरिवारले आयोडिनयुक्त नुनको प्रयोग गरेका हुनेछन् ।		१००%	१००%	२८७० घरपरिवार सबैले आयोडिनयुक्त नुनको प्रयोग गरेका छन् ।
१०	कमतौल, पुङ्को र ख्याउटेपन हुने पाँचवर्ष मुनिका बालबालिकाहरूको संख्यामा कमी आएको हुनेछ ।		१००%	८०%	कमतौल, पुङ्को र ख्याउटेपन हुने पाँचवर्ष मुनिका बालबालिकाहरू नभएको ।
११	अति कडा कुपोषण भएका बालबालिकाको संख्या शून्य भएको हुनेछ ।		१००%	१००%	अति कडा कुपोषण भएका बालबालिका नभएको ।
१२	सबै घरघुरीमा आधारभुत तहको खानेपानीको सुविधा उपलब्ध भएको हुनेछ ।		१००%	१००%	सबै २४५२ घरघुरीमा खानेपानीको सुविधा रहेको छ ।
१३	चर्पी गएपछि, बालबालिकाको दिसा धोएपछि र खाना खानु/खुवाउनु अघि साबुन पानीले हात धुने परिपाटीको विकास भएको हुनेछ ।		१००%	१००%	सबै घरपरिवारमा साबुन पानीले हात धुने परिपाटीको विकास भएको छ ।
१४	प्रत्येक घरपरिवारले शौचालयको प्रयोग भएको तथा खुला दिसामुक्त घोषणा भएको हुनेछ ।		१००%	१००%	प्रत्येक घरपरिवारले शौचालयको प्रयोग गरेका छन् र खुला दिसा मुक्त घोषणा भइसकेको छ ।

बाल तथा मातृ स्वास्थ्य

हेटौडा उपमहानगरपालिका ८ नं. वडामा रहेका स्वास्थ्य संस्था सम्बन्धी विवरण यस प्रकार रहेका छन्:

क्र.स.	सामुदायिक स्वास्थ्य संस्था	संख्या
१	कमाने स्वास्थ्य चौकी	१
२	गाउँ घर क्लिनिक/खोप केन्द्र	४
३	औषधि पसल/मेडिकल	६ (पोलिक्लिनिक १)

कमाने स्वास्थ्य चौकीमा ४ जना कर्मचारीहरू रहेका छन् ।

ख) स्वास्थ्य संस्थामा औषधीको उपलब्धता

नेपाल सरकारबाट प्राप्त ५० किसिमका औषधीहरू कमाने स्वास्थ्य चौकीमा उपलब्ध रहेको छ ।

सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रम

हेटौडा उपमहानगरपालिकाको स्वास्थ्य सम्बन्धी विभिन्न नीतिहरूमध्ये सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउन विशेष कार्य गर्ने उल्लेख गरिएको छ । वडा नं. ८ मा रहेको कमाने स्वास्थ्य चौकीले गर्भवती तथा सुत्केरी आमाहरूलाई मातृशिशु स्वास्थ्य सम्बन्धी सचेतना सहित विविध कार्यक्रमहरू विगत देखि नै संचालन गर्दै आएको छ । साथै उपमहानगरपालिकामा संचालित सुनौलो हजार दिन तथा बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रमबाट समेत हजार दिनका आमा र बच्चाहरूलाई लक्षित गरी पोषण सहयोग, विविध सचेतनामुलक कार्यक्रमहरू संचालन भएको छ । जसले गर्दा सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रमको प्रभावकारिता बढेको छ । स्वास्थ्य चौकीका अनुसार विगत ३ वर्षमा कुनै पनि नवजात शिशुको मृत्यु नभएको अवस्था छ ।

खोप लगाउने बालबालिका सम्बन्धी विवरण

हेटौडा उपमहानगरपालिका पूर्णखोपयुक्त नगरपालिका हो । वडा तथा नगरले प्रत्येक वर्ष पूर्ण खोपको सुनिश्चितता अध्यावधिक गर्दै आएको छ ।

बालबालिकामा पोषणको स्थिति

बालबालिकाको पोषणको अवस्था सुधारको लागि यस वडामा नियमित रूपमा वृद्धि अनुगमन तथा पोषण परामर्श हुने गरेको छ । नियमित रूपमा बालभिट्टा वितरण हुने गरेको छ । सुत्केरी आमाहरूको लागि यातायात वापत रकम र वडाबाट सुत्केरी पोषण कोसेली उपलब्ध गराउनुका साथै आवश्यक सचेतनामुलक कार्यक्रमहरू निरन्तर भइरहेको छ ।

(क) पूर्ण स्तनपानको अवस्था

वडा नं.	६ महिनासम्म शिशुलाई पूर्णस्तनपान गराएको बालबालिका संख्या	६ महिनासम्मपूर्ण स्तनपान नगराएको (आमाको दुध सहित थप खानाखाएको) बालबालिका संख्या	जम्मा सङ्ख्या
८	१०३	१०	११३

(ख) कुपोषणबाट प्रभावित बालबालिका

वडा नं.	५ वर्ष मुनिका जम्मा बालबालिकाका संख्या	कम तौल, पुङ्को र ख्याउटेपन हुने पाँच वर्ष मुनिका बालबालिकाको संख्या	अति कडा कुपोषण भएको बालबालिकाका संख्या	पोषण सुधारका लागि आवश्यक उपचार गराइरहेका बालबालिका संख्या
८	८५१	०	०	०

स्रोत : कमाने स्वास्थ्य चौकी, २०८०

बालबालिकामा देखा परेका मुख्य रोगहरू र तीनको उपचार व्यवस्था

हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. ८ मा रहेका बालबालिकामा देखा परेका मुख्य रोगहरू र तीनको उपचारको व्यवस्था यसप्रकार रहेको छः

क्र.सं.	मुख्य रोगहरू	उपचार व्यवस्था
१	रुघाखोकी, श्वासप्रश्वास सम्बन्धी समस्या	घरेलु उपचार, रेफर
२	ज्वरो	पारासिटामोल, रेफर
३	भाडापखला	अवस्था हेरी उपचार , रेफर
४	कान दुख्नु	अवस्था हेरी उपचार , रेफर

५	छालाको समस्या	अवस्था हेरी उपचार , रेफर
६	आखाँ पाक्ने	स्वास्थ्य संस्थाले उपचार
७	डेगुं	स्वास्थ्य संस्थाले उपचार

गर्भवती आमाहरुले गर्भ जाँच गराएको आइरन चक्कि खाएको तथा टीडी खोप लगाएको विवरण

क्र.स.	आधारभूत स्वास्थ्यसेवा केन्द्रको नाम	गर्भवती संख्या	गर्भवति जाच पटक	सुत्केरि जाच पटक	खोप		आइरनचक्कि		पुर्ण खोप प्राप्त बाल बालिका	HIV संक्रमित आमाबाट जन्मिएका बच्चाहरु ARV Prophylaxis पाएका	कमतौल, पुङ्कोप ना र ख्याऊटेप न
					टि.डि पहिलो	डि.प ी. टी., हेप. वि, हिब.	१८० आइरन चक्कि	४५ आइरन			
१	कमाने शहरी स्वास्थ्य केन्द्र	१७२	११९	११३	१५३	१०	१६९	११३	६८	०	०

स्रोत : सर्वेक्षण स्वास्थ्य चौकी

स्वास्थ्य संस्थाको नाम	सुत्केरी आमा संख्या	सुत्केरी भएको स्थान		एच.आई.भि.संक्रमित आमाबाट जन्मिएका बालबालिका
		स्वास्थ्य संस्था	घरमा	
कमाने शहरी स्वास्थ्य केन्द्र	११३	११३	०	०

नियमित रुपमा तौल लिइएका बालबालिका सम्बन्धी विवरण:

हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. ८ मा २ वर्ष सम्मका बालबालिकाको मासिक रुपमा नियमित तौल लिने र वृद्धि अनुगमन गर्ने गरिएको छ ।

जन्मेदेखि देखि २३ महिना सम्मका बालबालिकाले नियमित खोप पाइरहेका छन र २०८० बैशाख २० गते वडा पुर्णखोप घोषणा भइ सकेको छ ।

क्र.स.	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	१५ महिना देखि २३ महिनाका भित्रका बालबालिकाको सङ्ख्या	पुर्णखोप पाएका बालबालिकाको सङ्ख्या
१	कमाने शहरी स्वास्थ्य केन्द्र	८३	६८

सुत्केरी पश्चातको आमा जाँच र नवशिशु जाँचको अवस्था

क्र.स.	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	जम्मा सुत्केरी आमाकोसङ्ख्या	पहिलो जाँच (२४ घण्टाभित्र)	दोस्रो पटक जाँच (३ देखि ७ दिन भित्र)	तेस्रो पटक जाँच (७ देखि १४ दिनभित्र)	४२ दिन भित्र
१	कमाने शहरी स्वास्थ्य केन्द्र	११३	११३	११३	११३	११३

वडा अनुसार ६ महिना देखि ५ वर्षमुनिका बालबालिकालाई वर्षको २ पटक भिटामिन ए जुकाको औषधी र पोलियो थोपा खुवाएको विवरण

क्र.सं	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	भिटामिन ए क्याप्सुल खाएका बालबालिका			जुकाको औषधिखाएका बालबालिका	
		६-११	१२-५९	जम्मा	१-५	कैफियत

		महिना	महिना		वर्ष	
१	कमाने शहरी स्वास्थ्य केन्द्र	१४३	११४१	१२८४	११४१	वडा बाहिरकाले समेत सेवा लिएको

आयोडीनयुक्त नून प्रयोगको अवस्था

क्र.सं	स्वास्थ्यसंस्थाको नाम	जम्मा परिवार सङ्ख्या	आयोडीनयुक्त नून प्रयोग गर्ने परिवार सङ्ख्या	आयोडीनयुक्त नून प्रयोग नगर्ने परिवार सङ्ख्या
१	कमाने शहरी स्वास्थ्य केन्द्र	२८७०	१०० प्रतिशत	०

सार्वजनिक तथा निजी चर्पी, खानेपानी र सरसफाई सम्बन्धी विवरण:

हेटौडा उपमहानगरपालिकाको वडा नं. ८ मा सार्वजनिक भवनहरूमा ९ वटा सार्वजनिक शौचालय रहेको छ । शौचालयको प्रयोग र शौचालय प्रयोग पछि, फोहोर छोएपछि र खाना खानु अघि हात धुने बानि व्यवहार सम्बन्धी विवरण यस प्रकार रहेको छ:

(क) शौचालय प्रयोग र साबुन पानीले हात धुने सम्बन्धी विवरण:

वडा नं.	शौचालय प्रयोग गर्ने घरपरिवार	शौचालय प्रयोग नगर्ने घरपरिवार	साबुन पानीले हात धुने घरपरिवार	पानीले मात्र हात धुने घरपरिवार
८	२८७०	०	२८७०	०

स्रोत : घरघुरी सर्वेक्षण २०८०

वडामा आधारभुत तहको खानेपानी सुविधा र खानेपानीको स्रोत सम्बन्धी विवरण :

वडा नं.	जम्मा घरघुरी	खानेपानीको स्रोत						
		सामुदायिक धारा	निजि खानेपानी धारा	पाइप जडान गरी स्थाई रुपमा प्रयोग	निजि/सामुदायिक इनार	सतही पानी (खोला, नदि, पोखरी)	असुरक्षित मुल	अन्य
८	२४५२	९	२४५२	२४५२	=	=	=	

स्रोत : घरघुरी सर्वेक्षण २०८०

ARV Prophylaxis सम्बन्धित विवरण

कमाने स्वास्थ्य चौकीका अनुसार ८ न. मा एच.आइ.भी. संक्रमित आमाबाट जन्मिएका कुनै पनि बालबालिका नभएको तर प्रत्येक वर्ष स्वास्थ्य चौकी र अन्य संघसंस्था मार्फत एच.आइ.भी. न्यूनीकरण र एआरभी प्रोफिल्यासिस सम्बन्धी सचेतनामुलक कार्यक्रम हुने गरेको छ । गर्भवती जाँचको समयमा पनि एच.आइ.भी. जाँच गर्ने गरिएको छ ।

बालसंरक्षण सूचक प्राप्तीको लागि गरिएका कार्यहरू:

- विद्यालय भर्ना, खोपमा जन्मदर्ता अनिवार्य

- पसल, ग्यारेज, होटलमा बालश्रम, बालविवाह, सूतिजन्य, मदिराजन्य पदार्थको बिक्री वितरण नगराउने प्रतिबद्धता फ्रलेक्समा हस्ताक्षर
- बालविवाह, बालश्रम, बालकुलत बारेमा अभिमुखिकरण
- बालश्रममा भेटिएका बालबालिकालाई बाल अधिकार समितिद्वारा उद्धार, मनोसामाजिक परामर्श र रोजगारदातालाई कार्वाही र बालबालिकालाई घरपरिवारमा पुर्नस्थापना र विद्यालय पठनपाठनमा जोड
- कुलतमा लागेका बालबालिकालाई बालसुधार गृहमा राख्ने, मनोसामाजिक परामर्श
- लागुपदार्थ दुर्व्यसनी, साइबर अपराध सम्बन्धी अभिमुखिकरण
- शारीरिक, मानसिक यातना विद्यालयहरुले नदिने प्रतिबद्धता
- बालविवाह, बालश्रम सम्बन्धी वक्तृत्वकला, सडक नाटक, महोत्सव नाटक, गित प्रदर्शनी
- बालसंरक्षण सम्बन्धी पर्चा, पम्प्लेट वितरण
- महोत्सवमा स्टल राखी विभिन्न पर्चा, किताब प्रदर्शनी तथा सूचना

बालसंरक्षणका सुचकको हालको अवस्था

क्र. स.	सुचक	आधार वर्षको अवस्था (०७९/८०)	हालको अवस्था (२०८०/१२/२१ सम्म)	घोषणाको लागि आवश्यक प्रतिशत	सुचकको व्याख्या
१	५ वर्ष मुनिका सबै बालबालिकाको जन्म दर्ता भएको हुनेछ ।		१००%	१००%	वडाको घटना दर्ताको जन्मदर्ता अभिलेख अनुसार सबैको जन्मदर्ता भएको ।
२	निकृष्ट प्रकारको बालश्रम अन्त्य गर्दै प्रभावित बालबालिकाको पुनर्स्थापना भएको हुनेछ ।		१००%	१००%	वडा बाल अधिकार समिति र टोल विकास बाट नियमित अनुगमन एवं निगरानी भएको, यस वडाका १४ वर्ष मुनिका २५३४ जना बालबालिका कोहि पनि कुनै प्रकारको श्रममा नरहेको ।
३	स्थानीय तह बालविवाह मुक्त भएको हुनेछ ।		१००%	१००%	वडा बाल अधिकार समिति, टोल विकास र बाल समुहबाट सचेतनामुलक कार्यक्रम साथै नियमित अनुगमन एवं निगरानी भएको, २०८० श्रावण देखि हालसम्म २० वर्ष मुनिका बालबालिकाको विवाह नभएको ।
४	घरपरिवार, समुदाय, सार्वजनिक स्थान (विद्यालय, सामाजिक चाडपर्व, भेला) मा बालबालिका विरुद्ध हुने हिंसा, बेचबिखन, शोषण, बेवास्ता र दुर्व्यवहारमा कमि आएको हुनेछ ।		८५%	८०%	वडा बालअधिकार समिति, टोल विकास, आमा समुह, सुरक्षा निकाय र बाल समुहको सकृयतामा बाल संरक्षण प्रणाली स्थापित र क्रियाशिल रहेको, सचेतनामुलक अभिमुखिकरण र अन्य कार्यक्रम सञ्चालन भएको ।
५	समुदायमा आधारित बाल संरक्षण प्रणाली स्थापित भई		१००%	१००%	वडा बालअधिकार समितिको बैठक नियमित, टोल विकास, आमा समुह, सुरक्षा

	संचालनमा ल्याईएको हुनेछ ।				निकाय र बाल समुहको सकृयता मा बाल संरक्षण प्रणाली स्थापित र क्रियाशिल, वडामा बालमैत्री सम्पर्क शाखा स्थापना, वडा, विद्यालय र प्रहरी चौकीमा बालमैत्री सम्पर्क व्यक्ति तोकेको र गुनासो पेटिका राखि सुनुवाईको व्यवस्था मिलाईएको, बालमैत्री वडा सहजकर्ता परिचालन ।
६	छाउपडि, कमलरी जस्ता सामाजिक कुप्रथा नरहेको हुनेछ ।		९९%	९५%	यस वडामा यस्ता कुप्रथा नरहेको ।
७	स्थानीय तह/समुदायले १४ वर्ष मुनिका असहाय बालबालिका (भएका) को संरक्षण गर्न विशेष व्यवस्था गरेका हुनेछन् ।		१००%	१००%	यस वडाका ५ जना १४ वर्ष मुनिका असहाय बालक र बालिकालाई मासिक २००० शैक्षिक सहयोग उपलब्ध गराईएको ।
८	स्थानीय तहमा सडक बालबालिकाको संख्या शुन्य भएको हुनेछ । (सडक बालबालिकालाई (भएकोमा) बालगृहमा राखी व्यवस्थापन भएको हुने		१००%	१००%	यस वडामा सडक बालबालिका नरहेको ।
९	स्थानीय तहमा रहेका विद्यालयहरूले बालबालिकालाई शारीरिक तथा मानसिक यातना दिने छैनन् ।		१००%	१००%	सबै विद्यालयले बालबालिकालाई शारीरिक तथा मानसिक यातना दिने छैनौं भनि लिखित प्रतिवद्धता गरेका छन ।
१०	कुलतमा लागेका बालबालिकाको लागि बाल सुधार गृहमा राखे व्यवस्था मिलाएको हुनेछन् ।		१००%	१००%	कुलतमा लागेका बालकलाई मामाघर नेपाल र बालिकालाई माईती नेपालमा राखी परामर्श र आवश्यकता अनुसार उपचार गर्न नगरसंग सम्झौता भए अनुसार वडाले सिफारिस गरि पठाउने व्यवस्था मिलाईएको ।

जन्मदर्ता सम्बन्धी विवरण

जन्मदर्ता:

नाम तथा पहिचानको अधिकार नेपालको संविधान २०७२ ले मौलिक अधिकारको रूपमा प्रत्याभूत गरेको अधिकार हो । जन्मदर्ता बालबालिकाको अधिकार मध्ये पहिलो अधिकार हो । यसले बालबालिकाको पहिचान, नाम र राष्ट्रियता अधिकार सुनिश्चित गर्दछ । त्यसैले बच्चा जन्मनासाथ सम्बन्धित स्थानीय तहमा जन्मको दर्ता गराउनु बाबुआमाको कर्तव्य भित्र पर्दछ । बालअधिकार सम्बन्धी महासन्धिको धारा ७ मा बालबालिकालाई जन्मनासाथ जन्मदर्ता गरिन्छ र जन्मेपछि उसले आफ्नो नाम राख्न पाउने र राष्ट्रियताको अधिकार पाउनेछ भन्ने उल्लेख गरिएको छ । साथै बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५ ले

समेत बालबालिकाको नाम र जन्ममिति कायम गर्ने व्यवस्था गरेको पाइन्छ । २०८० चैत्रमा तथ्याङ्क अध्यावधिक गरे बमोजिम यस वडामा जन्मदर्ता सम्बन्धी विवरण यस प्रकार रहेको छ ।

वडा नं.	५ वर्ष मुनिका बालबालिकाको सङ्ख्या			जन्मदर्ता भएका ५ वर्ष मुनिका बालबालिकाको सङ्ख्या		
८	बालक	बालिका	जम्मा	बालक	बालिका	जम्मा
	४९२	४०६	८९८	४९२	४०६	८९८

स्रोत : वडा पन्जीकरण शाखा

बालश्रमको अवस्था

हेटौडा उपमहानगरपालिकाको ८ न.वडामा होटल, पसल, ग्यारेज, कलकारखाना लगायत कुनै पनि क्षेत्रमा निकृष्ट प्रकारको बालश्रम रहेको छैन भने घरेलु बालश्रमिक समेत नरहेको अवस्था छ । कार्यान्वयनका दिनहरूमा खाजा पसलहरूमा केही बालबालिकाहरू श्रमिकको रूपमा संलग्न रहने गरेको पाइएता पनि वडा बालअधिकार समिति तथा सरोकारवालाहरूले पुर्नस्थापना गरेकोले बालश्रम देखिएको छैन ।

बालविवाहको अवस्था

हेटौडा उपमहानगरपालिकाको ८ न.वडामा गएको १ वर्षमा भएको कुल विवाह र २० वर्षभन्दा कम उमेरमा भएको विवाहको विवरण यस प्रकार रहेको छ:

वडा नं.	गएको १ वर्षमा भएको कुल विवाह २०८० श्रावण देखि चैत्र २१ सम्म	विवाह गर्दा २० वर्षभन्दा कम उमेर हुनेको संख्या (बालविवाह)
१	५८	०

निकृष्ट बालश्रम सम्बन्धी विवरण : १८ वर्ष मुनिका निकृष्ट बालश्रममा रहेका बालबालिकाहरूको वडागत विवरण :

१८ वर्ष मुनिका बालबालिका संख्या	निकृष्ट बालश्रममा रहेका बालबालिका संख्या	प्रतिशत
३२७४	०	१००

स्रोत: बालअधिकार समिति

सडक बालबालिका

यस ८ न.वडामा कुनै पनि सडक बालबालिका नरहेको अवस्था छ ।

बालयौन शोषण र दुर्व्यवहारको अवस्था

हेटौडा उपमहानगरपालिकाको ८ न.वडाको बालअधिकार समिति अनुसार हाल सम्म बालबालिका सम्बन्धी कुनै पनि बालयौन शोषण तथा दुर्व्यवहारको घटना लिखित तथा मौखिक रूपमा उजुरी नभएको अवस्था छ ।

बालबालिकाहरूलाई बाल संरक्षण सहित बालयौन शोषण र दुर्व्यवहारहरूबाट बच्ने उपायहरूको बारेमा सचेतनामुलक कार्यक्रमहरू संचालन गरिएको छ ।

अपाङ्गता भएका बालबालिका

हेटौडा उपमहानगरपालिकाको ८ न.वडामा १४ बालक र ७ बालिका गरी जम्मा २१ जना अपाङ्गता भएका बालबालिका रहेका छन् ।

क्र.स.	अपाङ्गताको प्रकृति	बालक संख्या	बालिका संख्या
१	मानसिक,बौद्धिक,सुस्तश्रवण,दृष्टीविहीन र न्युन दृष्टी,स्वर बोलाई सम्बन्धी	१४	७

बालविकासको अधिकार

स्वच्छ वातावरणमा सार्थक शिक्षा आर्जन गर्ने, मनोरञ्जन, खेल र आराम गर्ने, बाबुआमाको समान माया-ममता पाउने, उचित स्वास्थ्योपचार लगायतका उचित जीवनस्तरका निमित्त चाहिने एवं बालबालिकाको शारीरिक, मानसिक, नैतिक, सामाजिक विकासका निमित्त आवश्यक पर्ने सुविधा र अवसरहरू प्राप्त गर्ने अधिकार प्रत्येक बालबालिकाको जन्मसिद्ध अधिकार हो ।

बाल विकासको अधिकार अन्तर्गतका मुख्य विषयहरू बुँदागत रूपमा उल्लेख गरिएको छः

- शिक्षा आर्जन गर्ने
- मनोरन्जन, खेल
- आमाबाबुको समान माया ममता
- उचित स्वास्थ्योपचार
- शारीरिक र मानसिक, भावनात्मक र बौद्धिक
- विकासका लागि आवश्यक सुविधा र अवसरहरू
- उचित मार्गदर्शन र राम्रो वातावरण

बालविकास सम्बन्धी भएका कार्यहरू

- विद्यालयमा कुहिने, नकुहिने फोहोर वर्गीकरण सचेतना, डष्टबीनमा फोहोर व्यवस्थापन र नगरपालिका फोहोर उठाउने गरेको छ
- टोलटोलमा विद्यालय भर्ना अभियान
- ४ दिन भन्दाबढि विद्यालय अनुपस्थित हुने बालबालिकाको अभिभावक तथा विद्यार्थी भेटघाट कार्यक्रम
- विद्यालयमा कक्षा कोठा र शौचालयमा जान र्यामको व्यवस्थापन
- प्याड वितरण तथा उचित व्यवस्थापन
- सिकाई उपलब्धिको लागि व्यक्तिगत फायल राखिएको
- सरकारी विद्यालयको १ देखि ५ कक्षासम्मको बालबालिकाको लागि दिवा खाजा तथा आर्थिक अवस्था कमजोर भएका माथिल्लो कक्षाको बालबालिकाको लागि समेत दिवा खाजा
- विद्यालय तथा समुदायमा भित्ति लेखन
- विद्यालयमा तथा टोलटोलमा अतिरिक्त कार्यक्रम सञ्चालन

बालविकासका सूचकको हालको अवस्था

क्र.स.	सूचक	आधार वर्षको अवस्था (२०७९) ८०	हालको अवस्था (२०८०) १२/२१ (सम्म)	घोषणाको लागि आवश्यक प्रतिशत	सूचकको व्याख्या
१	३ वर्ष देखि ४ वर्ष उमेर पुगेका सबै बालबालिका प्रारम्भिक बालविकास कक्षामा भर्ना भै टिकाउदर सतप्रतिशत रहेको हुनेछ। (फरक क्षमता भएका		१००%	१००%	यस वडाका ३ वर्ष देखि ४ वर्ष उमेर पुगेका सबै बालबालिका प्रारम्भिक बालविकास कक्षामा भर्ना भै टिकाउदर सतप्रतिशत

	बालबालिकाको हकमा बिशेष व्यवस्था गर्नुपर्ने)				रहेको ।
२	५ देखि १४ वर्ष उमेर समुहका सतप्रतिशत बालबालिकाले आधारभुत शिक्षा (१ देखि कक्षा ८ सम्म) पुरा गरेका हुनेछन् ।		१००%	१००%	यस वडाका ५ देखि १४ वर्ष उमेर समुहका सबै बालबालिकाले आधारभुत शिक्षा प्राप्त गरेको ।
३	प्रत्येक विद्यालयमा खानेपानीको सुविधा सहित छात्रछात्राको लागि अलग अलग शौचालयको व्यवस्था भै यसको प्रयोग भएको हुनेछ ।		१००%	१००%	सामुदायिक २ र संस्थागत ३ गरि ५ वटा विद्यालय सबैमा खानेपानीको सुविधा सहित छात्रछात्राको लागि अलग अलग शौचालयप्याड र ईन्सिनेटर , च्याम्बरको व्यवस्था भै यसको प्रयोग भएको ।
४	सबै विद्यालयका पूर्वाधार (कक्षाकोठा, फर्निचर, खेलमैदान, खानेपानी धारा) बालमैत्री, अपाङ्गतामैत्री र सुरक्षित भएको हुनेछन् ।		१००%	१००%	यस वडाका ५ वटै विद्यालयका (कक्षाकोठा, फर्निचर, खेलमैदान, खानेपानी धारा) बालमैत्री, अपाङ्गतामैत्री र सुरक्षित हुँदै गरेको ।
५	प्रत्येक विद्यालयमा अतिरिक्त कृयाकलाप सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन भएको हुनेछ		१००%	१००%	यस वडाका ५ वटै विद्यालयका विद्यार्थीलाई नियमित अतिरिक्त कृयाकलापमा सहभागी गराई सोको अभिलेखिकरण गरिएको
६	सबै विद्यालयहरुले कुहिने र नकुहिने फोहोर अलग अलग बिसर्जन गर्ने व्यवस्था हुनेछन् ।		१००%	१००%	सबै विद्यालयले कुहिने र नकुहिने फोहोर लेवल अनुसारको डस्टबिनमा वर्गिकरण गरि उचित बिसर्जन गर्ने गरेको ।

शैक्षिक संस्था र छात्र छात्राहरुको विवरण

हेटौडा उपमहानगरपालिकाको वडा नं. ८ मा सामुदायिक र संस्थागत गरी जम्मा ५ वटा विद्यालय रहेका छन्। बालबालिकाहरू वडामा रहेको विद्यालय संगै छिमेकी वडाहरूमा अवस्थित विद्यालयमा, काठमाण्डौ, चितवन सम्म पुगेर अध्ययन गर्ने गरेका छन्।

क) शैक्षिक संस्था विवरण, कक्षा १ मा अध्ययनरत बालबालिको संख्या

क्र.स.	विद्यालयको नाम	बालक	बालिका	जम्मा	कैफियत
१	कमाने एकेडेमी ई.बो	३१	२०	५१	
२	हिमगंगा प्रा.वि	१२	१०	२२	
३	चन्द्रोदय मा.वि	३५	१९	५४	
४	माउण्ट एभरेष्ट बो.ई	४७	३९	८६	
५	पशुपति विद्या सदन	१०	३	१३	

स्रोत: विद्यालय

प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रमा अध्ययनरत ३ देखि ४ वर्षका बालबालिका विवरण

	३ देखि ४ वर्ष उमेरका बालबालिका संख्या			प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रमा भर्ना भएका बालबालिका संख्या			प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रमा भर्ना भएका बालबालिका प्रतिशतमा		
	बालक	बालिका	जम्मा	बालक	बालिका	जम्मा	बालक	बालिका	जम्मा प्रतिशत
जम्मा	२७०	२२३	४९३	२७०	२२३	४९३	१००	१००	१००

स्रोत :- घरघुरी सर्वेक्षण। अन्य वडाको बाबि केन्द्रमा समेत भर्ना छन्।

६ देखि १४ वर्ष उमेरका बालबालिका र आधारभुत शिक्षा प्राप्त गरिरहेका बालबालिका सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	६ देखि १४ वर्ष उमेरका बालबालिका			आधारभुत शिक्षा प्राप्त गरिरहेका बालबालिका		
	बालक	बालिका	जम्मा	बालक	बालिका	जम्मा
८	८६६	८१७	१६८३	८६६	८१७	१६८३

बिचमै विद्यालय छोड्ने विद्यार्थी सम्बन्धी विवरण

हेटौडा उपमहानगरपालिका ८ नं. वडामा रहेको ५ ओटै विद्यालयमा शैक्षिक सत्र २०८० मा कुनै पनि बालबालिकाले आधारभुत शिक्षा पुरा नगरी बिचमै विद्यालय नछोडेको देखिएको छ।

छात्रवृत्ति प्राप्त विद्यार्थी विवरण

क्र.स.	विद्यालयको नाम	छात्रवृत्ति प्राप्त गर्ने		
		बालक	बालिका	जम्मा
१	हिमगंगा प्रा.वि	३	१०४	१०७
२	चन्द्रोदय मा.वि	२	१७७	१७९
३	कमाने एकेडमी	३२	३४	६६

	जम्मा	३७	३१५	३५२
--	-------	----	-----	-----

कुल शिक्षक र शिक्षकको तालिम सम्बन्धी विवरण

क्र.स.	विद्यालयको नाम	जम्मा संख्या			तालिम प्राप्त		
		शिक्षक	शिक्षिका	जम्मा	शिक्षक	शिक्षिका	जम्मा
१	कमाने एकेडेमी ई.बो	१०	२२	३२	१०	२२	३२
२	हिमगंगा प्रा.वि	१	५	६	१	५	६
३	चन्द्रोदय मा.वि	१७	१६	३३	१७	१६	३३
४	माउण्ट एभरेष्ट बो.ई	१०	२६	३६	१०	२६	३६
५	पशुपति विद्या सदन	१	४	५	१	४	५
	जम्मा	३९	७३	११२	३९	७३	११२

विद्यालयमा विद्यार्थी भर्ना विवरण

क्र.स.	विद्यालय	बालक	बालिका	जम्मा
१	कमाने एकेडेमी ई.बो	२५७	३१९	५७६
२	हिमगंगा प्रा.वि	५२	८३	१३५
३	चन्द्रोदय मा.वि	४६२	५४५	१००७
४	माउण्ट एभरेष्ट बो.ई	४३५	३८६	८२१
५	पशुपति विद्या सदन	४०	३०	७०
	जम्मा	१२४६	१३६३	२६०९

विद्यालयमा शौचालय सम्बन्धी विवरण

सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयमा खानेपानी तथा शौचालयको अवस्था					
क्र.स.	विद्यालयको नाम	खाने पानीको उपलब्धता	छात्रा शौचालय	छात्र शौचालय	सावुन पानीको व्यवस्था
१	कमाने एकेडेमी ई.बो	भएको	भएको	भएको	भएको
२	हिमगंगा प्रा.वि	भएको	भएको	भएको	भएको
३	चन्द्रोदय मा.वि	भएको	भएको	भएको	भएको
४	माउण्ट एभरेष्ट बो.ई	भएको	भएको	भएको	भएको
५	पशुपति विद्या सदन	भएको	भएको	भएको	भएको

विद्यालयको कक्षा कोठा, फर्निचर, खेल मैदान सम्बन्धी विवरण

क्र.स.	विद्यालय	कक्षा कोठा संख्या	वेञ्च/डेक्स सेट	खेल मैदान क्षेत्रफल (व.मि.)
१	कमाने एकेडेमी ई.बो	३१	२०९	४२५६
२	हिमगंगा प्रा.वि	१२	४०	३०
३	चन्द्रोदय मा.वि	३७	३१९	४ विगहा
४	माउण्ट एभरेष्ट बो.ई	२३	२५०	५२४५
५	पशुपति विद्या सदन	८	२५	२५

विद्यालय जान लाग्ने समय

वडा नं. ८ मा रहेको विद्यालयहरुमा बालबालिका जान लाग्ने औषत समय यस प्रकार रहेको छ :

तह	विद्यालय जान लाग्ने औषत समय
वा.वि.केन्द्र/ पूर्व प्रा.वि. तह	५ मिनेट देखी ३० मिनेट
आधारभूत तह	३० मिनेट
मा.वि. तह	३० मिनेट

विद्यालयमा बालसमूह, अतिरिक्त क्रियाकलाप, बालमैत्री आचारसहिता र बालसमूहको अवस्था

क्र.स	विद्यालयको नाम	अतिरिक्त क्रियाकलाप	बालमैत्री आचार सहिता छलफल	वि.व्य.स.मा बाल सहभागिता	बाल अवाजको सम्बोधन
१	कमाने एकेडेमी ई.बो	भएको	भएको	भएको	भएको
२	हिमगंगा प्रा.वि	भएको	भएको	भएको	भएको
३	चन्द्रोदय मा.वि	भएको	भएको	भएको	भएको
४	माउण्ट एभरेष्ट बो.ई	भएको	भएको	भएको	भएको
५	पशुपति विद्या सदन	भएको	भएको	नभएको	भएको

विद्यालयमा कुहिने नकुहिने फोहोर व्यवस्थान, सेनेटरी प्याडको व्यवस्था र बालबालिकालाई दिईने यातना सम्बन्धी विवरण

क्र.स.	विद्यालय	कुहिने/नकुहिने फोहोर अलग अलग विर्सजनको व्यवस्था भएको/नभएको	सेनेटरी प्याडको व्यवस्था	बालबालिकालाई शारीरिक र मानसिक यातना दिने गरेको/नगरेको
१	कमाने एकेडेमी ई.बो	हुने गरेको	भएको	नगरेको
२	हिमगंगा प्रा.वि	हुने गरेको	भएको	नगरेको
३	चन्द्रोदय मा.वि	हुने गरेको	भएको	नगरेको
४	माउण्ट एभरेष्ट बो.ई	हुने गरेको	भएको	नगरेको
५	पशुपति विद्या सदन	हुने गरेको	भएको	नगरेको

स्रोत : विद्यालय सर्वेक्षण २०८०

बाल सहभागिताको अधिकार

बालबालिकाको जीवनमा प्रभाव पार्ने नीति निर्णयहरूमा बालबालिकाको आफ्नो कुरा सुनिनुपर्ने र सो विचारको कदर गरिनु पर्ने, रचनात्मक कार्य, सामाजिक र सांस्कृतिक क्रियाकलाप तथा जीवनका हरेक पक्षमा विना रोकतोका र विना भेदभाव सहभागी हुन पाउनु, आस्थाअनुसारको धर्ममा संलग्न हुने, बालबालिका सम्बन्धी कुनै पनि कुराको जानकारी राख्न र अभिव्यक्त गर्न, संघसंस्था खोल्न वा सहभागी हुन पाउने लगायतका अधिकारहरू सबै बालबालिकाले पाउनुपर्दछ ।

अर्थपूर्ण बाल सहभागिता अन्तर्गतका मुख्य विषयहरू बुँदागत रूपमा उल्लेख गरिएको छ :

- सामाजिक क्रियाकलापमा भागलिनु पाउनु पर्ने
- जीवनका हरेक पक्षमा स्वतन्त्रपूर्वक सहभागि हुन पाउनु पर्ने
- रचनात्मक कार्यहरूमा सहभागिता
- जीवनका बारेमा सोच्ने, निर्णय लिने र केही गर्ने अधिकार
- संघ संस्था खोल्न तथा सहभागी हुन पाउने अधिकार
- आस्था अनुसारको धर्ममा संलग्नता
- बालबालिकाको विचार र भावनाको कदर गरिनु पर्ने

बालसहभागिता सम्बन्धी भएका कार्यहरू

- बालमैत्री माग भई आएका योजना बार्षिक बजेटमा समावेश
- बालसमूह गठन तथा विविध अतिरिक्त क्रियाकलाप सञ्चालन
- टोल विकास,आमा समूहबाट बालसमूहको लागि बजेट उपलब्धता
- विभिन्न समितिहरूमा बालबालिका आमन्त्रित सदस्यमा चयन
- वडा,नगर तथा अन्य संघसंस्थाको आयोजनामा हुने अतिरिक्त क्रियाकलापमा सहभागिता
- विभिन्न संघसंस्थाबाट क्षमता विकास अभिमुखिकरण कार्यक्रम

बाल सहभागिताका सुचकको हालको अवस्था

क्र . स .	सुचक	आधार वर्षको अवस्था (०७९ /८०)	हालको अवस्था (२०८० /१२/२ १ सम्म)	घोषणाको लागि आवश्यक प्रतिशत	सुचकको व्याख्या
१	स्थानीय तहमा समावेशी आधारमा बाल संजाल गठन भई क्रियाशील (न्युनतम वार्षिक ३ वटा बैठक, ३ वटा कार्यक्रम संचालन) रहेका हुनेछन् ।		१००%	९५%	मिति २०८० वैशाख ५ गते गठन भएको वडास्तरीय बालसंजालको बैठक र अतिरिक्त कृयाकलाप नियमित र नगरमा सुचिकृत, २०८० को नगर स्थापना दिवसमा उत्कृष्ट बाल संजालको रुपमा पुरस्कृत ।
२	स्थानीय तहमा वस्ती वा टोल र विद्यालयहरूमा समावेशी आधारमा बाल क्लब गठन भै क्रियाशील (न्युनतम वार्षिक ३ वटा बैठक, ३ वटा कार्यक्रम संचालन) रहेका हुनेछन् ।		९९%	९५%	टोलस्तरीय १७ र विद्यालयस्तरीय ४ वटा गरि २१ बाल समूहको बैठक र अतिरिक्त कृयाकलाप नियमित, सबै बाल समूह वडामा सुचिकृत ।
३	५ कक्षा भन्दा माथि अध्ययन अध्यापन हुने विद्यालयका व्यवस्थापन समितिमा बालक्लबको प्रतिनिधित्व रहनेछ ।		१००%	१००%	पाँच कक्षाभन्दा माथी अध्ययन हुने ३ वटा र ५ सम्म अध्ययन हुने १ गरि ४ वटा विद्यालयका व्यवस्थापन समितिमा बालसमूहको आमन्त्रित सहभागिता रहेको ।
४	स्वास्थ्य व्यवस्थापन समितिमा बाल क्लब/संजालको प्रतिनिधित्व रहनेछ ।		१००%	१००%	स्वास्थ्य व्यवस्थापन समितिमा वडा बाल संजालका १ बालक १ बालिकाको आमन्त्रित प्रतिनिधित्व रहेको ।
५	स्थानीय तहमा रहेका बालबालिका सम्बन्धी सरोकारका संरचना/ समितिहरूमा १२ देखि १८ वर्षका बालबालिकाको संस्थागत सहभागिता सुनिश्चित गरिएको हुनेछ ।		१००%	९०%	वडामा रहेको विभिन्न सरोकारवाला समितिमा १ बालक र १ बालिकाको अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गरिएको ।
६	बालभेलाबाट माग भै आएका		१००%	१००%	मिति २०८०/०२/०६ गते आयोजित

	योजनाहरू स्थानीय तहको योजनामा समावेश भएका हुनेछन्।				बालभेलाबाट प्राथमिकीकरण गरि माग भै आएका योजना वडाको वार्षिक बजेटमा समावेश गरिएको, पञ्चवर्षिय लगानी योजना नगर कार्यपालिकाबाट स्विकृत भएको।
--	--	--	--	--	--

संस्थागत विकास सम्बन्धी भएका कार्य

- WCFLG, WCRC समिति गठन तथा नियमित मासिक बैठक र आवश्यकता अनुसार अनुगमन
- आचारसंहिता बारे विद्यालय र टोलमा अभिमुखिकरण
- निर्माणाधिन चिल्ड्रेन पार्क ८ न. वडामा
- पञ्चवर्षिय (आवधिक) लगानी योजना निर्माण
- वडामा बालमैत्री स्थानीय शासन सम्पर्क शाखा तथा स्तनपान कक्षको व्यवस्था
- शैक्षिक सामग्री सहयोग
- प्रहरी चौकिमा बालमैत्री सम्पर्क व्यक्ति र कक्षको व्यवस्था
- विद्यालय तथा सार्वजनिक भवनमा बालमैत्री, अपाङ्गमैत्री संरचना
- विपद् व्यवस्थापनका लागी बजेट व्यवस्थापन
- सामुदायिक विद्यालयमा १ देखि ५ कक्षा सम्ममा पोषाक वितरण
- विद्यालयको पुस्तकालयमा पुस्तक वितरण

संस्थागत विकासको हालको अवस्था

क्र स	सुचक	आधार वर्षको अवस्था (०७९/ ८०)	हालको अवस्था (२०८० /१२/२ १ सम्म)	घोषणा को लागि आवश्यक प्रतिशत	सुचकको व्याख्या
१	वडा/गाउँ/नगरपालिका तहमा बालमैत्री स्थानीय शासन समितिहरू गठन भै क्रियाशिल रहेका हुनेछन्।		१००%	१००%	बालमैत्री स्थानीय शासन वडा समिति र वडा बाल अधिकार समिति गठन र सकृय।
२	स्थानीय तहहरूले आफ्नो लागि बालमैत्री आचार संहिता र नीति नियम तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याएका हुनेछन्।		१००%	१००%	निम्न नीति, कार्यविधि र निर्देशिका कार्यान्वयनमा ल्याइएको: ● हेटौँडा उपमहानगरपालिकाको बालअधिकार संरक्षण नीति, २०७९ (बालमैत्री आचारसंहिता समावेश गरिएको) ● हेटौँडा उपमहानगरपालिका बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७९ ● बाल समुह संजाल गठन तथा सहजिकरण निर्देशिका, २०७९ ● बालकोष स्थापना र सञ्चालन कार्यविधि, २०७९

					• बालमैत्री स्थानिय शासन सहजकर्ता नियुक्ति सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७ • प्रारम्भिक बालशिक्षा केन्द्र एवं शिशु विकास केन्द्र व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८० • विद्यालय बस सञ्चालन निर्देशिका, २०८०
३	गाउँपालिका/नगरपालिकामा कम्तिमा एक बाल उद्यान सहितको बालमैत्री सिकाई स्रोत केन्द्र संचालनमा रहेको हुनेछ ।		९०%	८०%	यस वडाको मनकामना ख टोल विकास संस्थामा रहेको बाल उद्यानमा सिकाई स्रोत केन्द्र स्थापना गर्ने कार्य भईरहेको ।
४	बालबालिकाको वस्तुगत विवरण (प्रोफाइल) को आधारमा स्थानीय तहको विकास योजना र बालबालिकाको लागि लगानी योजना तर्जुमा भै कार्यान्वयन भएको हुनेछ ।		१००%	१००%	बाल वस्तुगत विवरण तयार भए पश्चात २०८०/०८/१६ मा पञ्चवर्षिय लगानी योजना निर्माण गरि नगर कार्यपालिकाबाट स्विकृत भएको ।
५	स्थानीय तहको योजना तर्जुमा पूर्व वार्षिक रुपमा वडा र गाउँ/नगरपालिका तहमा बालभेला आयोजना गरी बालभेलाले प्राथमिकता तोकेको विषयलाई स्थानीय तहको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा समावेश गरिएको हुनेछन् ।		१००%	१००%	मिति २०८०/०२/०६ गते आयोजित बालभेलाबाट प्राथमिकिकरण गरि माग भै आएका योजना वडाको वार्षिक बजेटमा समावेश गरि कार्यान्वयन भएको ।
६	स्थानीय तहमा बालबालिका सम्बन्धी स्थितिपत्र तयारी तथा प्रकाशन र अद्यावधिक भएको हुनेछ ।		१००%	१००%	वडा नं. ८ को अन्तिम स्थिति पत्र २०८० जारी भएको ।
७	प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रहरुले स्थानिय तहले तोकेको न्युनतम मापदण्ड पुरा गरेका हुनेछन् ।		१००%	१००%	यस वडाका ५ वटै बाल विकास केन्द्र नगरको प्रारम्भिक बालशिक्षा केन्द्र एवं शिशु विकास केन्द्र व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८० को मापदण्ड अनुसार सञ्चालन भइरहेको ।
८	विद्यालयले कक्षा ६ देखि १० सम्मका विद्यार्थीहरुको लागि बालमैत्री, वातावरणमैत्री र विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अतिरिक्त कक्षा संचालन गरेका हुनेछन् ।		८०%	१००%	सवै विद्यालयले अतिरिक्त कृयाकलाप अन्तर्गत बालमैत्री, वातावरणमैत्री र विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रयोगात्मक कक्षा सञ्चालन गरेको ।
९	आधारभुत शिक्षा पश्चात विद्यालयका शिक्षाबाट वञ्चित भएका बालबालिकाहरुले जीवन उपयोगी शिक्षा (व्यवसायिक तथा सीपमुलक तालिम) प्राप्त गरेका हुनेछन् ।		१००%	१००%	यस वडामा आधारभुत विद्यालय शिक्षाबाट वञ्चित भएका बालबालिकाहरु नरहेका र बालसमूहमा आवद्ध बालबालिकालाई नियमित रुपमा व्यवहारिक ज्ञान, बोली व्यवहार, पारिवारिक संस्कार बारे जीवन उपयोगी शिक्षा दिने गरिएको ।

१०	स्थानीय तहमा रहेका प्रहरी (कार्यालय) चौकीहरूमा बालमैत्री कक्ष वा बालमैत्री सम्पर्क एकाई रहेको हुनेछ ।		१००%	१००%	स्थानीय ईलाका प्रहरी कार्यालय, पशुपतिनगरमा बालमैत्री सम्पर्क शाखा स्थापना गरि बालमैत्री सम्पर्क व्यक्ति समेत तोकिएको ।
११	विद्यार्थी सवार हुने शैक्षिक संस्थाका सवारी साधनहरू स्थानीय तहले तोकेको न्युनतम मापदण्ड अनुसार बालमैत्री र अपाङ्गमैत्री हुनेछन् ।		१००%	१००%	यस वडाका ४ वटा विद्यालयले सञ्चालन गरिरहेको स्कुल बस नगरको विद्यालय बस सञ्चालन निर्देशिका, २०८०को मापदण्ड अनुरूप सञ्चालन हुँदै गरेको ।
१२	स्थानीय तहको प्रशासकीय कार्यालयमा स्तनपान कक्षको व्यवस्था भएको हुनेछ ।		१००%	१००%	वडा कार्यालयमा स्तनपान कक्षको व्यवस्था भएको ।
१३	बसपार्क, सिनेमा हल, हाट बजार, खेल मैदान जस्ता सार्वजनिक स्थलहरूमा बालमैत्री शौचालय र खानेपानी धाराको व्यवस्था भएको हुनेछ ।		१००%	१००%	सार्वजनिक स्थानमा रहेको ९ वटा खानेपानी धारा र शौचालय बालमैत्री रहेको ।
१४	स्थानीय तहको विपद् व्यवस्थापन योजनामा विपद्को समयमा बालबालिकाको आवश्यकता सम्बोधन गर्ने प्रावधान समावेश भएको हुनेछ ।		१००%	१००%	आमन्त्रित बाल सहभागिता सहित विपद् व्यवस्थापन समिति गठन भई बैठक बसेको ।
१५	विपद्को समयमा बालबालिका तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको विशेष सहयोगको लागि संस्थागत व्यवस्था भएको हुनेछ ।		१००%	१००%	विपद् व्यवस्थापन कोषको व्यवस्था गरि विपद् व्यवस्थापन सामग्री जगेडा राखिएको ।

२०८० चैत्र २२ गते सूचकको अन्तिम अवस्था मापन तथा तत्पश्चात् अद्यावधिकको आधारमा सूचकको अवस्था

क्रम संख्या	सूचकका क्षेत्र	कुल सूचक	प्राप्त(पुरा) भएको सूचक
१	बालबचाउ	१४	१४ वटा
२	बालसंरक्षण	१०	१०
३	बालविकास	६	३
४	बालसहभागिता	६	६
५	संस्थागत विकास	१५	१५
जम्मा		५१ वटा	५१ वटा

आ.ब. ०७९१०८० मा लगानी भएका रकम र क्रियाकलापहरू

क्र.स.	सम्पन्न कृयाकलाप	रकम	बजेट बेहोर्ने निकाय
१	चन्द्रोदय मा.वि पुस्तक वितरण	३०,०००/-	वडा कार्यालय
२	हिमगंगा प्रा.वि मा पुस्तक वितरण	१,७०,०००/-	वडा कार्यालय
३	२ वटा सामुदायिक विद्यालयमा विद्यालय पोषाक वितरण कक्षा १ देखि ५ सम्म	५,००,०००/-	वडा कार्यालय
४	छात्रवृत्ति वितरण	२,००,०००/-	वडा कार्यालय

५	हिमगंगा प्रा.वि नर्सरी,के.जी शैक्षिक सुधार	१,००,०००/-	वडा कार्यालय
	जम्मा	१०,००,०००/-	

आ.ब. ०८०\०८१ मा लगानी भएका रकम र क्रियाकलापहरु

क्र.स.	सम्पन्न कृयाकलाप	रकम	बजेट बेहोर्ने निकाय
१	अतिरिक्त क्रियाकलाप कार्यक्रम	१,४०,०००/-	वडा कार्यालय
२	सुचक मापन तथा आवधिक लगानी योजना	७०,०००/-	वडा कार्यालय
३	फ्लेक्स छपाई तथा पसल, ग्यारेजमा वितरण खर्च	४५,०००/-	वडा कार्यालय
४	कक्षाकोठामा विद्यार्थी केन्द्रित प्रभावकारी शिक्षणसिकाई तथा बाल मनोविज्ञान सम्बन्धी कार्यशाला	२२,८००/-	वडा कार्यालय
५	४ वटा विद्यालयमा विद्यार्थीसंग वडा अध्यक्ष कार्यक्रम, प्रहरी कार्यालयमा बालसंरक्षणका सूचक सम्बन्धी अन्तक्रिया कार्यक्रम, प्रहरीसंग बालबालिका कार्यक्रम, स्टेशनरी सामग्री खरिद तथा मसलन्द खर्च	६०,०००/-	वडा कार्यालय
६	वृद्धवृद्धासंग बालबालिका अन्तक्रिया तथा वृद्धवृद्धा सम्मान कार्यक्रम	१५,०००/-	वडा कार्यालय
७	बालविवाह, बालश्रम सम्बन्धी जिडगल प्रसारण	७,५००/-	वडा कार्यालय
८	बालश्रम, बाल विवाह, बालबालिका विरुद्ध हुने हिंसा, दुर्व्यवहार, सुर्तिजन्य, मदिराजन्य आदि विरुद्ध माइकिड	४,०००/-	वडा कार्यालय
९	बाल सञ्जाल पोषाक छपाई खर्च	३०,०००/-	वडा कार्यालय
१०	२ वटा सामुदायिक विद्यालयमा विद्यालय पोषाक वितरण कक्षा १ देखि ५ सम्म	५,००,०००/-	वडा कार्यालय
११	छात्रवृत्ति वितरण	५,००,०००/-	वडा कार्यालय
१२	सामुदायिक विद्यालय शैक्षिक सुधार कार्यक्रम	४,००,०००/-	वडा कार्यालय
१३	मन्टेशरी तालिम	५,००,०००/-	वडा कार्यालय
१४	गरिब, विपन्न वर्गका बालबालिका तथा उक्त बालबालिकाको ५ जना सदस्यसम्म घरपरिवारको सदस्य स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम	३,५०,०००/-	वडा कार्यालय
१५	माक्स, ग्लव्स तथा सेनिटाइजर खरिद तथा बालसमूह टोल विकासलाई वितरण खर्च	४३,०००/-	वडा कार्यालय
१६	संस्थागत विद्यालयका बालसमूहलाई प्याड वितरण	३२,५००/-	वडा कार्यालय
१७	वडा कार्यालयमा स्तनपान कक्ष निर्माण	१,००,०००/-	वडा कार्यालय
१८	मनकामना ख टोल विकास संस्था बाट त्यस टोलमा रहेको लाङ्गटाङ्ग बाल समूहलाई अतिरिक्त क्रियाकलाप खर्च	५,०००/-	मनकामना टोल विकास संस्था ख
१९	विकासटोल विकास संस्था आफ्नो टोलको सगरमाथा बालसमूहलाई पोषक वितरण तथा अतिरिक्त क्रियाकलाप	२०,०००/-	विकासटोल विकास संस्था तथा सहयोगी दाताहरु

२०	मैदाटोल विकास संस्थाबाट आफ्नो टोलको माछापुच्छे बाल समूहलाई पोषाक वितरण तथा अतिरिक्त क्रियाकलाप सञ्चालन	२०,०००/-	मैदाटोल विकास संस्था
२१	विन्ध्यबासिनी टोल विकास संस्थाबाट आफ्नो टोलको धौलागिरी बालसमूहलाई अतिरिक्त क्रियाकलाप सञ्चालन	३१,०००/-	विन्ध्यबासिनी टोल विकास संस्था
२२	कालिका टोल विकास संस्थाबाट आफ्नो टोलको नीलगिरी बालसमूहलाई अतिरिक्त क्रियाकलाप तथा रक्तदान कार्यक्रम सञ्चालन	२०,०००/-	कालिका टोल विकास संस्था तथा टोलका सहयोगी दाता
२३	कर्णावती टोल विकास संस्थाबाट आफ्नो टोलमा रहेको चोयु बालसमूहलाई अतिरिक्त क्रियाकलाप	८,०००/-	कर्णावती टोल विकास संस्था
२४	मिलनचोक टोल विकास संस्थाबाट आफ्नो टोलमा रहेको अपी बालसमूहलाई अतिरिक्त क्रियाकलाप	१,०००/-	मिलनचोक टोल विकास संस्था
२५	मिलन टोल विकास संस्थाबाट आफ्नो टोलमा रहेको सैपाल बालसमूहलाई अतिरिक्त क्रियाकलाप	२,५००/-	पसलहरु तथा व्यक्तिगत दाता
२६	मनकामना क टोल विकास संस्थाबाट त्यस टोलमा रहेको मनास्लु बालसमूहलाई अतिरिक्त क्रियाकलाप खर्च	२,५००/-	आमा समुह तथा संरक्षक अभिभावक
२७	फायरलाईन किरणचोक टोल विकास संस्थाबाट त्यस टोलमा रहेको चन्द्रागिरी बालसमूहलाई अतिरिक्त क्रियाकलाप खर्च	४,०००/-	फायरलाईन किरणचोक टोल विकास संस्था
२८	श्रमिक टोल विकास संस्थाबाट त्यस टोलमा रहेको गौरिशंकर बालसमूहलाई अतिरिक्त क्रियाकलाप खर्च	३,०००/-	श्रमिक टोल विकास संस्था तथा सहयोगी दाताहरु
२९	सृजना टोल विकास संस्थाबाट त्यस टोलमा रहेको अन्नपूर्ण बाल समूहलाई अतिरिक्त क्रियाकलाप खर्च	१,०००/-	संरक्षक अभिभावक तथा सहयोगी दाताहरु
३०	कमाने एकेडेमी ई बो हरेक शुक्रबार अतिरिक्त क्रियाकलाप तथा वर्षको एकपटक सप्ताहव्यापी अतिरिक्त कार्यक्रम तथा पुरस्कार,अवार्ड	८०,०००/-	कमाने एकेडेमी ई बो
३१	माउण्ट एभरेष्ट ई.बो हरेक शुक्रबार अतिरिक्त क्रियाकलाप तथा वर्षको एकपटक सप्ताहव्यापी अतिरिक्त कार्यक्रम तथा पुरस्कार,अवार्ड	८०,०००/-	माउण्ट एभरेष्ट ई.बो
३२	चन्द्रोदय मा.वि हरेक शुक्रबार अतिरिक्त क्रियाकलाप तथा वर्षको एकपटक सप्ताहव्यापी अतिरिक्त कार्यक्रम तथा पुरस्कार,अवार्ड	५०,०००/-	चन्द्रोदय मा.वि
३३	हिमगंगा प्रा.वि महिनाको एकपटक अतिरिक्त क्रियाकलाप तथा अतिरिक्त कार्यक्रम तथा पुरस्कार	१०,०००/-	हिमगंगा प्रा. वि. तथा विभिन्न दाताहरु
३४	पशुपति विद्या सदन महिनाको एकपटक अतिरिक्त क्रियाकलाप तथा कार्यक्रम तथा पुरस्कार	२०,०००/-	पशुपति विद्या सदन
	जम्मा	३१,७४,८००/-	
	स्वास्थ्य को कार्यक्रम राख्न बाँकी		
	विद्यालयको नमुना कार्यहरु राख्न बाँकी		

बालबालिका सम्बन्धी योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनको अवस्था

बालबालिकाको लागि स्थानीय आवधिक लगानी योजना

हेटौडा उपमहानगरपालिका ८ न.वडाले बालबालिकाको लागि छुट्टै आ.व. ०८०।०८१ देखि ०८४।०८५ का लागि स्थानीय आवधिक लगानी योजना बनाएको छ । प्रत्येक वर्ष वार्षिक कार्ययोजनामा बालबालिकाको लागि बजेट विनियोजन गरी काम गर्दै आएको छ । बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणाका लागि कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन भई रहेको छ ।

योजनाको अनुगमन तथा मूल्यांकन

यस ८ न.वडाले बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणाको लागि विनियोजित बजेटबाट कार्ययोजना कार्यान्वयन र यसको प्रभावकारिता हेर्ने गरी वडाका टोल विकास संस्थाहरू, विद्यालय, बालसमूह लगायतमा नियमित रूपमा अनुगमन हुने गरेको छ । विभिन्न समितिहरूद्वारा घरपरिवार र समुदायमा अनुगमन गर्ने गरिएको छ भने वडाका जनप्रतिनिधी सहित बालमैत्री स्थानीय शासन, बालअधिकार समितिका सदस्यहरूद्वारा समग्र टोल, विद्यालय, बालसमूहहरूको अनुगमन गर्ने गरिएको छ ।

साझेदार तथा सहयोगी संस्थाको भूमिका

यस ८ न.वडालाई बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त घोषणाका लागि उपमहानगरपालिकाको कार्यालयले आर्थिक रूपमा सहयोग गर्नुका साथै समय समयमा अनुगमन गरी मार्गदर्शन गर्ने कार्य गरेको छ भने स्वास्थ्य चौकीले विशेष गरी बालबचाउका सूचकहरू प्राप्तीको लागि पूर्णरूपमा सहयोग गरेको छ । पूर्णखोप घोषणा र सुनिश्चितता, लगायतको महत्वपूर्ण कार्यले वडालाई बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त घोषणा गर्नको लागि आधार तयार गर्ने कार्य गरेको छ । त्यस्तै यस वडामा रहेको ५ वटा विद्यालयले पूर्णरूपमा प्रतिवद्धत भई सूचकहरू निरन्तर पुरा गर्नका लागि कार्ययोजना बनाई प्रतिवद्धता व्यक्त गर्ने कार्य भएको छ ।

स्थानीय स्तरका साझेदारहरू:

बालमैत्री स्थानीय शासन पद्धतिको प्रवर्धन गर्ने प्रक्रियामा देहायका स्थानीयस्तरका साझेदार संस्थाहरू रहनेछन्:

(क) जिल्ला समन्वय समिति

१. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यको लागि समन्वय तथा सम्पर्क डेस्कको व्यवस्था गर्ने,
२. विभिन्न सरोकारवालाको बीचमा सम्पर्क, समन्वय र साझेदारी विकास गरी बालमैत्री स्थानीय शासन सञ्चालनमा वडालाई सहयोग गर्ने,
३. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी संचालित कार्यक्रमहरू समन्वयात्मक र एकीकृत ढंगबाट संचालन गर्न वडालाई सहयोग गर्ने,
४. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी स्थानीय तहमा संचालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने गराउने,
५. बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणाको लागि स्थलगत अनुगमन गरी आवश्यक सुझाव दिने ।
६. बालमैत्री स्थानीय शासनको आवधिक समीक्षा गरी कार्यक्रम संचालनमा देखा परेका समस्याहरू निराकरणमा वडालाई सहयोग गर्ने,

(ख) नगरस्तरीय साझेदारहरू:

बालमैत्री स्थानीय शासन पद्धतिको प्रवर्धन गर्ने प्रक्रियामा देहायका नगरस्तरका साझेदार संस्थाहरू रहनेछन्:

क. उपमहानगरपालिका

१. केन्द्र र प्रदेश तथा अन्य सरोकार निकायबाट प्राप्त मार्गदर्शन, नीति तथा कार्यक्रमहरू आ—आफ्नो क्षेत्रको सन्दर्भमा आवश्यकता अनुसार परिमार्जन गरी वा नगरी लागू गर्ने,
२. आफ्नो क्षेत्रमा बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी नीति तर्जुमा गर्ने,
३. बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्धनको लागि सम्पर्क व्यक्ति, बाल कल्याण अधिकारी तोक्ने,
४. बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्धनको लागि स्थानीयस्तरमा योजना तथा कार्यक्रम संचालन गर्दा नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने,
५. बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्धनको लागि बजेट विनियोजन गर्ने,
६. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी दीर्घकालीन नीति बनाई वार्षिक एवं आवधिक योजनामा समावेश गर्ने,
७. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यक्रमहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने,
८. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी संचालित कार्यक्रमहरू समन्वयात्मक र एकीकृत ढंगबाट संचालन गर्ने गराउने,
९. बालसमूह तथा संजालहरूको विकासमा सहयोग पुर्याउने, बालमैत्री स्थानीय शासनको आवधिक प्रगति समीक्षा गर्ने,
१०. आ—आफ्नो क्षेत्रबाट हुने सेवा प्रवाहलाई बालमैत्री बनाउने ।
११. गर्भवती महिला एवं बालबालिकाको स्वास्थ्य सम्बन्धी सेबालाई बालमैत्री गराउने
१२. बालबालिकाको आधारभूत स्वास्थ्य प्रवर्धनको लागि संचालन गरिने योजना तथा कार्यक्रमलाई बालमैत्री बनाउने
१३. बालबालिकाको शैक्षिक विकासका लागि संचालन गरिने योजना तथा कार्यक्रमहरूलाई बालमैत्री बनाउने,
१४. विद्यालय जान नसक्ने र बीचैमा कक्षा छोड्ने बालबालिकालाई विद्यालय शिक्षा उपलब्ध गराउने योजना कार्यान्वयन गर्ने,
१५. बालबालिकाको शारीरिक विकासको लागि भौतिक साधनको व्यवस्था गर्ने,
१६. बालसमूह तथा संजालहरूलाई सुचिकृत गरी तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने
१७. वडालाई बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त घोषणा दिगोपना गर्न आवश्यक सहयोग र समन्वय गर्ने ।

(ख) बालमैत्री स्थानीय शासन नगर समिति

१. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी नगरस्तरको नीति, निर्देशिका, कार्यविधि तयार गर्ने र यस पद्धति प्रवर्धन गर्न नगरपालिका तथा वडालाई नीतिगत पृष्ठपोषण गर्ने,
२. बालमैत्री स्थानीय शासन पद्धतिको प्रवर्धन गर्न नगरपालिकास्तरबाट समन्वयकारी भूमिका निर्वाह गर्ने,
३. बालबालिकाको क्षेत्रमा कार्यरत अन्तर्राष्ट्रिय एवं राष्ट्रिय, सरकारी एवं गैर सरकारी संघसंस्था तथा तहबीच आवश्यक समन्वय गर्ने गराउने,
४. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यको अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने, गराउने ।

(ग) नगर कार्यपालिकाका महाशाखा, शाखा, ईकाई

१. महिला तथा बालबालिका सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रमलाई बालमैत्री बनाउने र यस्ता कार्यक्रमहरूमा बाल सहभागिता सुनिश्चित गर्न सहयोग गर्ने
२. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी सूचक प्राप्त हुनेगरी बालमैत्री योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्न क्रियाशिल रहने,
३. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी भएका क्रियाकलाप तथा प्रगति विवरणको सूचना अद्यावधिक र सम्प्रेषण गर्ने,
४. सेवा प्रवाह पद्धतिलाई बालमैत्री बनाउने ।
५. आ—आफ्नो विषयमा संचालन हुने नीति तथा कार्यक्रमलाई बालमैत्री बनाउने र यस्ता कार्यक्रमहरूमा बाल सहभागिता सुनिश्चित गर्ने,
६. आ—आफ्नो विषयमा बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी सूचक प्राप्त हुनेगरी बालमैत्री योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्ने र स्वीकृतिको लागि नगरपालिकामा पेश गर्ने ।

७. बालमैत्री स्थानीय शासनका सम्बन्धित सूचकहरूको अवस्था विश्लेषण, अनुगमन र प्रमाणिकरण गर्ने ।

(घ) बालसमूह, संजाल, महिला संजाल तथा गैर सरकारी संस्था

१. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न आफ्ना सदस्यहरूलाई परिचालन गर्ने,
२. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यक्रम कार्यान्वयनको लागि स्थानीय तह र विषयगत शाखालाई सहयोग गर्ने,
३. बालबालिका सम्बन्धी कार्य गर्दा स्थानीयतहसंग समन्वय गरी एकद्वार पद्धतिबाट कार्य गर्ने गराउने,
४. आ—आफ्नो क्षेत्रबाट हुने विकास निर्माण एवं सेवा प्रवाहलाई बालमैत्री बनाउने ।

(ङ) वडा समिति

१. नगरपालिकाबाट प्राप्त मार्गदर्शन, नीति तथा कार्यक्रमहरू आफ्नो कार्य क्षेत्रमा लागू गर्ने,
२. आफ्नो वडामा बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी नीति, योजना तर्जुमा र बजेट विनियोजन गर्ने गरी नगरपालिकामा पेश गर्ने,
३. बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्धनको लागि आफ्नो वडामा सम्पर्क व्यक्ति तोक्ने, र वडा सदस्यहरूलाई कार्य जिम्मेवारी दिने
४. बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्धनको लागि वडास्तरमा योजना तथा कार्यक्रम संचालन गर्दा नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने,
५. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी संचालित कार्यक्रमहरू समन्वयात्मक र एकीकृत ढंगबाट संचालन गर्ने गराउने,
६. वडामा संचालित बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यक्रमहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने,
७. बालसमूह तथा संजालहरूको विकासमा सहयोग पुर्याउने,
८. बालमैत्री स्थानीय शासनको आवधिक प्रगति समीक्षा गर्ने,
९. आफ्नो क्षेत्रबाट हुने सेवा प्रवाहलाई बालमैत्री बनाउने ।
१०. बालसमूह तथा संजालहरूलाई आफ्नो वडामा सुचिकृत गरी तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने ।
११. आफ्नो वडालाई बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा बनाउने ।

(च) बालमैत्री स्थानीय शासन वडा समिति

१. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी वडास्तरको नीति तथा योजना तयार गर्न र यस पद्धतिको प्रवर्धन गर्न वडा समितिलाई नीतिगत पृष्ठपोषण गर्ने,
२. बालमैत्री स्थानीय शासन पद्धतिको प्रवर्धन गर्न वडास्तरबाट समन्वयकारी भूमिका निर्वाह गर्ने,
३. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी आवधिक, वार्षिक लगानी योजना तर्जुमा र बजेट विनियोजन गर्न वडा समिति र नगरपालिका संग समन्वय गर्ने,
४. बालबालिकाको क्षेत्रमा वडास्तरमा कार्यरत अन्तर्राष्ट्रिय एवं राष्ट्रिय, सरकारी एवं गैर सरकारी संघसंस्था तथा तहबीच आवश्यक समन्वय गर्ने गराउने,
५. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यको अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने, गराउने ।

(छ) सामुदायिक संस्था, सेवा केन्द्र, विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था, गैसस तथा अन्य संघसंस्था

१. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गरी सेवा प्रवाहमा सहयोग पुर्याउने,
२. बालमैत्री स्थानीय शासनको अवधारणालाई समुदायस्तरसम्म पुर्याउन प्रवर्धनात्मक कार्यहरू गर्ने,
३. बालसमूहहरूको विकास र प्रवर्धनमा सहयोग पुर्याउने,
४. कार्यक्रमको स्वःअनुगमन, आवधिक समीक्षा र मूल्याङ्कन गर्ने, छ. स्थानीयस्तरमा उपलब्ध साधन स्रोत बालबालिकाका क्षेत्रमा परिचालन गर्ने,
५. सरोकारवालासंग सम्पर्क एवं समन्वय गर्ने र साझेदारी निर्माण गर्ने,
६. स्वीकृत नीति निर्देशिका अनुसार कार्यक्रम संचालन गर्ने,

७. आ—आफ्नो क्षेत्रमा संचालन हुने कार्यक्रमको स्वामित्व ग्रहण गर्ने,

८. आ—आफ्नो क्षेत्रबाट हुने विकास निर्माण एवं सेवा प्रवाहलाई बालमैत्री बनाउने ।

बालबालिका सम्बन्धी भएका कार्यहरूको उपलब्धी

दिगो विकास लक्ष्य र बालबालिका

संयुक्त राष्ट्रसंघको पहलमा सन २०३० सम्म प्राप्त गर्ने गरी तयार गरिएको विश्वव्यापी लक्ष्यहरू नै दिगो विकासका लक्ष्यहरू हुन् । जसमा १७ वटा मूल लक्ष्य तथा १६९ परिमाणत्मक लक्ष्यहरू तोकिएका छन् । दिगो विकासका कूल १७ लक्ष्यहरू मध्ये १, २, ३, ४, ५, ६, ९, ११, १६ र १७ गरी १० वटा लक्ष्यहरू बालबालिका र महिला संग सम्बन्धित रहेका छन् । जसमध्ये लक्ष्य ४. सबैका लागि समावेशी र गुणस्तीय शिक्षा सुनिश्चित गर्ने रहेकोमा हेटौँडा उपमहानगरपालिका, वडा नं. ८ ले विद्यालय उमेरका सबै बालबालिकाकाको विद्यालय भर्ना र निरन्तरता हुने गरी कार्य गरिरहेको छ । लक्ष्य ५. लैङ्गिक समानता हासिल गर्ने र किशोरीहरूको सशक्तीकरण गर्ने रहेकोमा शिक्षा, नेतृत्व विकास, संरक्षण लगायतको क्षेत्रमा बालबालिका र किशोरकिशोरी हरूलाई अर्थपूर्ण सहभागिता गराई समान रूपमा क्षमता विकासको लागि अवसर प्रदान गर्ने गरेको छ । लक्ष्य ६. सबैका लागि खानेपानी तथा सरसफाइको उपलब्धता गर्ने रहेकोमा नगरका सबै घरधुरीमा आधारभुत तहको खानेपानी सुविधा उपलब्ध छ । लक्ष्य ९. बलियो पूर्वाधार निर्माण गर्ने र दिगो औद्योगिकीकरणको प्रवर्द्धन गर्ने, लक्ष्य ११. नगरहरू र मानववस्तीहरूलाई समावेशी, सुरक्षित र दिगो बनाउने, लक्ष्य १६. समावेशी समाजको प्रवर्द्धन गर्ने र सबैलाई न्यायमा पहुँच प्रदान गर्ने, र लक्ष्य १७. कार्यान्वयन प्रक्रिया मजबुत बनाउने र साझेदारीलाई पुनर्जीवन दिने लक्ष्यहरू बालबालिकाको सर्वाङ्गीण विकासको लागि आवश्यक पर्ने सेवा सुविधा उपलब्ध गराउने, पूर्वाधार विकास गर्ने, निर्मित पूर्वाधार दिगो बनाउने र सरकारी, गैरसरकारी तथा निजी क्षेत्र र विकास साझेदारको संलग्नतामा लक्ष्य पूरा गर्ने विषय रहेका छन् । जसमध्ये सबै लक्ष्यहरू प्राप्तीका लागि नगरपालिकाले आवधिक र दिर्घकालीन योजना बनाई नगरलाई समृद्ध बनाउनका लागि विशेष अभियानका साथ कार्य गरिरहेको छ ।

राज्यको पुर्नसंरचना पश्चात आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षा, प्राथमिक स्वास्थ्य उपचार, पिउने पानीको आपूर्ति र सरसफाई, कृषि, आधारभूत पूर्वाधारहरू, सामाजिक सुरक्षा र विपद् व्यवस्थापनका विषयहरू स्थानीय तहको क्षेत्राधिकारका विषय बनोका छन् । जुन विषयहरू दिगो विकास लक्ष्यसंग प्रत्यक्ष सम्बन्धित रहेका छन् ।

हेटौँडा उपमहानगरपालिका वडा नं. ८ मा रहेका वडा बालसंजालको विवरण:

क्र.स	नामधर	पद	बाल समूह नाम	फोन नं.
१	प्रकृती भण्डारी	अध्यक्ष	माछापुच्छ्रे	९८०९२७०३२८
२	हामिद अली	उपाध्यक्ष	गणेश	९८०७१४२१२९
३	सुदान्सु थापा	सचिव	निलगिरी	९८६३९९८४८७
४	अप्सन दाहाल	सह-सचिव	कमाने एकेडेमी	९८५१२२४४०७
५	नेहा परियार	कोषाध्यक्ष	अन्नपूर्ण	९८२६२०१८१५
६	सुप्रिया मोक्तान	सदस्य	चन्द्रोदय	९८०७२८५३६३
७	सोनिज राई	सदस्य	हिमगंगा	९८४५०३९६६०
८	राहुल भण्डारी	सदस्य	माउण्ट एभरेष्ट	९८०९२९२७७६
९	खुसी चौलागाई	सदस्य	सगरमाथा	९८४५३०३४४१
१०	विनायक सुवेदी	सदस्य	गौरीशंकर	९८४६९४३३९७
११	आदित्य भण्डारी	सदस्य	कञ्चनजंगा	९८४५२६७७५०
१२	सिम्रन बिडारी	सदस्य	धौलागिरी	९८४५०७७२६९
१३	सुबेक्षणा अधिकारी	सदस्य	मकालु	९८४३६७४७४४
१४	रुपास्नी ढकाल	सदस्य	अपि	९८१८७३५२५६

१५	नेहा देउला	सदस्य	जुगल	९८४५०५७४०९
१६	अनिल कोइराला	सदस्य	लाडटाड	९८४५९०७२७०
१७	प्रांगना पौडेल	सदस्य	मनास्लु	९८४५५९९३३३
१८	प्रियान्शु पोखरेल	सदस्य	सैपाल	९८४५०२५७१८
१९	भवानी डिम्डुङ	सदस्य	चन्द्रागिरी	९८१५२३४०६८
२०	बबिरा देवकोटा	सदस्य	हिउँचुलि	९८५११७४८३४
२१	अवक्षेप डङ्गोल	सदस्य	चोयु	९८४५०७१९४३
२२	आरुष कँडेल	सदस्य	माछापुच्छे	९८६१९४४६१६
२३	सक्सेस अधिकारी	सदस्य	धौलागिरी	९८२६२०४१६८
२४	कस्यप तिवारी	सदस्य	माछापुच्छे	९८४५२९७१५५
२५	प्रतुसा थापा	सदस्य	कमाने एकेडेमी	९८४४३२४९२८

हेटौंडा उपमहानगरपालिका वडा नं. ८ मा रहेका बालसमूहको नामावली

क्र.स	बाल समुहको नाम	बालक	बालिका	जम्मा	अध्यक्षको नाम
विद्यालय स्तरीय बाल समुह					
१	चन्द्रोदय बाल समुह	८	१७	२५	सुप्रिया मोक्तान
२	हिमगंगा बाल समुह	१०	१५	२५	सोनिज राई
३	कमाने एकेडेमी बाल समुह	११	१४	२५	कृतज्ञ खनाल
४	माउण्ट एभरेष्ट बाल समुह	१३	१२	२५	राहुल भट्टराई
टोल स्तरीय बाल समुह					
१	सगरमाथा बाल समूह	१२	१३	२५	इशान अर्याल
२	गौरी शंकर बाल समूह	१४	११	२५	विनायक सुवेदी
३	माछापुच्छे बाल समूह	१९	६	२५	प्रकृति भण्डारी
४	कन्चनजंघा बाल समूह	१४	११	२५	याङ्की घिसिङ
५	धौलागिरि बाल समूह	१२	१३	२५	आशिका गुरुङ
६	मकालु बाल समूह	१५	१०	२५	ज्वयल गुरुङ
७	गणेशहिमाल बाल समुह	१२	१३	२५	हामिद अली
८	अपि बाल समुह	१६	९	२५	प्रवेश बास्तोला
९	अन्नपूर्ण बाल समुह	१२	१३	२५	आयुस तामाङ
१०	जुगल बाल समुह	१५	१०	२५	बिहान देउला
११	लाडटाड बाल समुह	१४	११	२५	अनिल कोइराला
१२	नीलगिरी बाल समुह	११	१४	२५	सिम्रन भट्टराई
१३	मनास्लु बाल समुह	१२	१३	२५	प्राङ्गना पौडेल
१४	सैपाल बाल समुह	१२	१३	२५	सविता दंगाल
१५	चन्द्रागिरी बाल समुह	९	१६	२५	भवानी डिमडुंग
१६	हिउँचुली बाल समुह	१४	११	२५	बबिरा देवकोटा
१७	चोयु बाल समुह	१४	११	२५	सलिना मैनाली
	वडा स्तरीय बाल समुह संजाल	१३	१२	२५	प्रकृति भण्डारी

हेटौंडा उपमहानगरपालिका वडा नं. ८ को वडा समिति

क्र.स.	नाम थर	पद
१	राम कृष्ण थापा	वडा अध्यक्ष
२	गोरखनाथ राय	वडा सदस्य
३	राजु मुक्तान	वडा सदस्य
४	रिता साकी	वडा सदस्य
५	भगवती रिमाल	वडा सचिव

हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. ८ को बालमैत्री स्थानीय शासन वडा समिति

क्र.स.	नाम थर	पद
१	राम कृष्ण थापा	अध्यक्ष
२	मञ्जु भुर्तेल	सदस्य
३	रिता साकी	सदस्य(बालमैत्री स्थानीय शासन वडा सम्पर्क व्यक्ति)
४	राजु मुक्तान	सदस्य
५	गोरखनाथ राय	सदस्य
६	जिधराज ढकाल	सदस्य
७	लक्ष्मी कुँवर	सदस्य
८	श्रीलक्ष्मी बज्राचार्य	सदस्य
९	रमेश कुमार पौडेल	सदस्य
१०	विष्णु प्रधान	सदस्य
११	बबी थापा	सदस्य
१२	विष्णु प्रसाद अर्जेल	सदस्य
१३	सुप्रिया मोक्तान (बालिका)	सदस्य
१४	राउल भण्डारी (बालक)	सदस्य
१५	भगवती रिमाल	सदस्य सचिव

हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. ८ को वडा बालअधिकार समिति

क्र.स.	नाम थर	पद
१	राम कृष्ण थापा	संयोजक
२	रिता साकी	सदस्य
३	विष्णु प्रधान	सदस्य
४	मिरा खड्का	सदस्य
५	सरस्वती थिङ	सदस्य
६	श्रीराम पुडासैनी	सदस्य
७	दिनेश कुँवर	सदस्य
८	राधा सापकोटा	सदस्य
९	सुदान्सु थापा (बालक)	सदस्य
१०	प्रतुसा थापा (बालिका)	सदस्य
११	भगवती रिमाल	सदस्य सचिव

धन्यवाद!!!









